

КНІГАРНЯ ПІСЬМЕННІКА

Аксана Данільчык

Сон,
які немагчыма
забараніць

Вершы

Мінск, «Кнігазбор», 2011

УДК 821.161.3-1
ББК 64(4Бел)
Д18

*Бібліятэка Саюза беларускіх пісьменнікаў
«Кнігарня пісьменніка». Выпуск 15.
Заснаваная ў 2009 годзе.*

Аўтар выказвае падзяку
Валянціне Андрэвай
і Зміцеру Плаксу
за дапамогу ў падрыхтоўцы кнігі.

Данільчык, А.

Д18 Сон, які немагчыма забараніць : вершы / Аксана Данільчык. — Мінск : Кнігазбор, 2011. — 168 с. — (Бібліятэка Саюза беларускіх пісьменнікаў «Кнігарня пісьменніка» ; вып. 15.)
ISBN 978-985-7007-07-3.

Новая кніга Аксаны Данільчык — гэта актуальная еўрапейская паэзія з глыбока асабістымі, але зразумелымі і блізкімі кожнаму, хто спрабуе адказаць на вечныя пытанні, вобразамі, думкамі і ідэямі, якія складаюцца ў ланцужок рэфлексій, знакавы для арыгінальнай эстэтыкі паэткі. Змешчаныя ў кнізе пераклады з італьянскай мовы сведчаць пра шматграннасць творчага жыцця аўтара.

УДК 821.161.3-1
ББК 64(4Бел)

ISBN 978-985-7007-07-3

© Данільчык А., 2011
© ГА «Саюз беларускіх пісьменнікаў», 2011
© Афармленне. ПУП «Кнігазбор», 2011

ВАКЗАЛ: ДЗЕНЬ НАСТУПНЫ

I

Імпрэсія

Вечар, які раптам сканцэнтраваўся ў барвовай кропцы сонца, пакінуў прастору неба безаблічна-шэрай, і я, напоўненая нерашучасцю, думала пра тое, што мана не бывае бясконцай, што яна абавязкова скончыцца, але пытанне ў тым, хто ў гэтай безаблічна-шэрай прасторы скончыцца раней.

Я пачынала разумець, наколькі беспадстаўнымі былі мае спадзяванні на вонкавыя ўласцівасці прадметаў і з'яў: яны так хутка змяняюцца, нязменнай застаецца толькі сутнасць, але часта сутнасць застаецца не толькі нязменнай, але і няўлоўнай, а магчыма — яна проста адсутнічае.

Барвовая кропка сонца апускалася ў зеленаватае мроіва красавіцкіх таполяў, як незвычайны паўднёвы плод, што пераблытаў мерыдыян, паралель, а разам з імі і пару года, і мне заставалася безаблічна-шэрая прастора, у якой я павінна была адшукаць сваё месца або пакінуць яе назаўсёды.

Маніякальна-дэпрэсіўны сін- дром

Проста вясна мне не стала сястрою,
проста залішняя радасць паўсюль:
кволае вецце, дымная мроя,
руні і парасткаў цела жывое
прагнуць чаргі аўтаматнай і куль.

Я вымаўляю, я прамаўляю,
я адчуваю заганнасць быцця,
а да вяршыняў тугі і адчаю,
тых, ад якіх я штодня паміраю,
хто можа ўзняцца, хто можа дастаць?

Не па раскладзе, не пад капірку
вецер стварае сонечны рай.
Шчасце, вар'ятня ці чорная дзірка?
Мне цесна ў межах быццёвай прабіркi,
і я выплёскваюся цераз край.

Біяграфія

Каменьчык
з краямі шурпатымі
пасля таго,
як перамагае
свавольства акіянскіх плыняў —
не толькі цёплага Гальфстрыму,
але і плынь Заходніх Вятроў,
становіцца пяшчотна гладкім
і больш не драпае далоні.
Так набываецца іншая якасць —
першая з тых,
што кідаюцца ў вочы.

І мая біяграфія
настолькі гладкая,
што ў ёй
не засталася месца для крыку.

Кампутарная гульня

Я ўваходжу ў гэты горад,
звычайны горад,
са звычайнымі будынкамі і вуліцамі
(дарэчы, чыста падмеценымі),
са звычайнымі дрэвамі
(звычайна зялёнымі),
у ім ёсць гукі і мноства дарожных знакаў,
у ім ёсць паліцэйскія машыны з мігалкамі,
але я адчуваю:
нешта не так;
нешта мяне палохае,
і раптам я разумею: ён пусты,
у ім няма людзей,
зусім няма,
усё так акуратна, але людзей няма.
А таму
не спыняйся, мая машына,
вывезі мяне з гэтай Хірасімы,
Прыпяці ці яшчэ якога жаху.
Гэта бесчалавечная гульня.

Таямніца горада М.

Выглядае ўсё звычайна:
не спыняецца станок,
простым рухам аднастайным
раз — аснова, два — уток.
Мы сумуем, размаўляем,
рвем паперу на шматкі,
а па горадзе гуляюць
чалавекі-павукі.
*Ручкі пекныя малыя,
вочкі дробныя пустыя,
сэрца — мячык, поўны здрады,
ім ніхто нідзе не рады.*
І, напэўна, паўхвіліны
не паспее прамільгнуць,
як сваёю павуцінай
наваколле аплятуць,
з бляклым выразам на твары
сочаць-ловяць шмат вякоў,
валакуць сваіх ахвяраў
да галоўных павукоў.
Гэтых злодзеяў някідкіх
у натоўпе не відно,
і ад іх усмешак брыдкіх
ратаванне ёсць адно:
павучыныя прыёмы
навучыцца заўважаць
ды інсектаў незнаёмых
да сябе не падпускаць.

* * *

Конь
не заўсёды ратуе,
меч
не заўсёды заб'е.
Мудрасць з разлікам мяжуе,
лёс толькі сродак дае:
змушанае падарожжа,
ўсмешку,
атруты глыток...

Так асляпляльна прыгожа —
крок і яшчэ адзін крок.

Вось ён, парад чэмпіёнаў,
вось яны, рожкі тырчаць,
вось яны, чуюцца стогны
тых, хто не ў стане трываць.
Вось яна, чорная зграя,
вось ён, змагання напал,
кодэксам самурая
выпісаны фінал.

Колькі
загадкавых «можа»,
Колькі
таемных «калі б»...

Так асляпляльна прыгожа
чорныя макі ўзраслі.

Так асляпляльна прыгожа
знічка згарае ўначы,
у рэшце рэшт,
пераможа
той,
хто павінен перамагчы.

* * *

Я — легіянер
на службе замежнай дзяржавы,
у руках — незнаёмая зброя,
у думках — чужая вера.
І цяпер
мяне безупынна джаліць
пагарда старэйшых вояў
ды адсутнасць даверу.
Я нясу
панаванне новай улады
раз'яднаным малым народам,
што жывуць па сваіх законах.
Кожны дзень
паступае загад за загадам,
кожны дзень — паход за паходам,
а я павінен выконваць.
Кожны дзень
як усе я спрабую стаць:
вочы — лёд, сэрца — скрыня,
пазбаўленая ўспамінаў,
толькі вось ці магу я маўчаць,
калі ганьбяць маю краіну?..

Першы снег на Ракаўскай вуліцы

На вузкіх прыступках сыходзяцца сінія промні,
І так нерэальна, што горад пакуль існуе.
Бязмэтныя крокі мае напаўняюцца музыкай поўні,
І поўняцца музыкай снегу бязмэтныя рухі мае.
Ад зоркі да зоркі, ад вечнасці і да імгнення,
Ад песні да суму, ад радасці і да журбы.
Трымціць на марозе і мне пасылае натхненне
Зялёнае лісце засыпанай снегам вярбы.

* * *

Снег — падобны да пенапласту —
на чорнай бітумнай масе.
Пальцы заледзянелі
і страцілі адчувальнасць.
Свету не вытрымаць ціску,
і ён, безумоўна, здасца
на літасць пільнага неба,
а можа, на ўсёдаравальнасць.

Кропкі чырвонай фарбы
для гарадской эстэтыкі
настолькі невызначальныя,
што іх не бяруць у разлік.
І душы рацыянальныя,
пазбаўленыя патэтыкі,
усіх засведчаных вартасцяў
вядуць няспынны падлік.

А снег — не пух і не вата —
падобны да пенапласту —
на чорнай бітумнай масе,
нібы на пухліне зямлі,
і роўныя ўсе дарогі,
а лёс такі пакручасты,
у кропках чырвонай фарбы,
што між снягоў расцвілі.

Сто ксеракопій

Усміхацца капіравальнаму апарату
абсалютна бяспечна.

У той час, як вакол мяне адбываюцца —
ці не адбываюцца — нейкія рэчы,
я — з нахіленай галавою —
каб выглядаць дарэчна —
усміхаюся капіравальнаму апарату —
бо гэта абсалютна бяспечна.

* * *

У вежы
канарэчна-жоўтага будынку,
падобнай да тысячы іншых вежаў,
адкуль назіраю
за зменамі часінаў года
і не бачу нікога,
акрамя варты,
хто я?
Прыгажуня ў сонным царстве?
Зомбі?

Аднак калі, здаецца,
успрыманне акаляючага свету
страчана канчаткова,
і птушкі,
разбіўшыся аб сцяну
канарэчна-жоўтага будынку
падаюць уніз,
губляючы пёркi,
я пачынаю рэагаваць.
Але далоняў маіх
недастаткова,
каб спыніць гэтае падзенне,
але голас мой занадта слабы,
каб паклікаць на дапамогу...
І тады нарэшце
я заўважаю анёлаў.
Дык вось хто час ад часу
кідае ў маё вакно каменьчыкі.
Цяпер ніводная птушка не загіне.

Паварочваецца флюгер,
прадказваючы змену ветру.
З вежы
канарэчна-жоўтага будынку
я ўсміхаюся анёлам,
а мой вартавы распальвае камін.
Хутка зіма.

* * *

безліч выканаўцаў
таленавітых і не вельмі
імкнуліся прымусіць мяне
выконваць
іх мелодыі

гучы — да страты голасу
гучы — да страты свядомасці

БО ТАДЫ МОЖНА ЎСЁ

а я — не саксафон
не скрыпка
не флейта
і тым больш
не жалейка

я ўвогуле не інструмент

і мая музыка
мая ўласная музыка
crescendo diminuendo
diminuendo crescendo
вырываецца на паверхню
прарастае ў паветры
вібруе нацягнутымі струнамі
стварае электрамагнітнае поле
і б'е па руках

ПРЭЧ РУКІ

* * *

у крышталях зялёных застыла мая зямля
колер бутэлечны іншыя колеры глушыць
дрэвы ўздываюць неба як вечка труны
у моры шуму ну хоць бы кропельку сушы
і тым не менш
пакінем слабым іх слабасць

так не хапае паветра ад вечных пагроз
хто мы такія на беразе гэтым крывавым
то здрыганецца падзем'е то перакуліцца мост
цягнуцца рукі з варонкі тут смерць забірае
выключна
дзеля забавы
аднак
пакінем слабым іх слабасць

кожнае слова маё можна супраць мяне
кожную ўсмешку маю быццам бездапаможнасць
можна
тлумачыць
але апускаецца змрок
сон
і мой вораг
абдыме ашчадна прытуліць пяшчотна
прашэпча не бойся
я побач з табою
я твой спадарожнік

я — твой

пакінем слабым іх слабасць

* * *

Ты пройдзеш муры гарадскія,
свабодная мара мая,
і там, дзе вятры гаманкія,
сустрэнеш усмешку Ікара,
ты знойдзеш найлепшыя словы —
і песня, пакуль нічыя,
напоўніцца небам вясновым,
свабодным ад змроку і хмараў.

І гэтая песня згадае
пра сон над далёкай ракой,
які прылятае, бязважкі,
пад дрэваў аліўкавых цені,
пра тое, што кожнаму цяжка
падняцца ў празрысты спакой,
а неба ізноў заклікае
прайсці праз мяжу прыцягнення,

пра тое, што рукі не крылы,
а свет не пазбаўлены зла,
і нават у самых упартых
заўсёды сумненні ўзнікаюць,
пра тое, як цела спаліла
нясцерпная прага святла
і як па-над здзіўленай вартай
душа вольнай птушкай лунае.

* * *

Свет,
які быў створаны
на момант майго нараджэння,
цалкам задавальняў
сваёй прыгажосцю.

Свет,
які існуе на дадзены момант,
не страціў сваёй прыгажосці.

Проста я бачу яе адваротны бок.

II

* * *

у мой акварыум заходзіць сонца
скалярыям казыча плаўнікі
у мой акварыум заходзіць поўня
адпачывае на лістах німфеі
сюды не залятае толькі вецер
збіральнік сноў і пёркаў лебядзіных
яму не хочацца блукаць між промняў
задушаных абдымкамі вады

* * *

а з вышыні
на сад зямной уцехі
прымружваючы вочы
пазіраюць
сястрыцы-гарпіі
і грыфаў чорных зграя
з надзеяй адгукаецца на рэха
салодкіх стогнаў
хто прадбачыць можа
далейшы лёс
пяшчотных закаханых
далейшы боль
усіх укрыжаваных
пакуль зямля
лілеямі квітнее
і толькі там
дзе вечар ружавее
сваіх ахвяраў
на шляхах самоты
высочваюць
нядрэмныя істоты

* * *

Не я, не я — настойліва-ритмічна —
бы кроплі важкія ляцяць на камень часу,
не я, не я — мяне не існавала —
адсутнасць слоў і ёсць мая адсутнасць.
І вечар быў, і раніца мінала,
і дзень сплываў у снах меланхалічных,
і *flash* успыхваў — профілі, анфасы, —
фіксуючы імгненні метадычна.
Я супакойвала сябе дажджом вясновым
і радасным вітаннем арабінаў,
я супакойвала сябе глыбокім сэнсам
прадвызначанасці нашых лёсаў,
мне падарункі лістапад прыносіў,
выконваў травень танец матыльковы,
і набліжалася няўмольная хвіліна,
і стала ясна — скончаны прадмовы.
І вось цяпер — раптоўна абудзіцца,
ісці насустрач і чакаць адказу...
Жыццё маё, якія таямніцы
хаваюцца яшчэ ў тваіх далонях?
Але не зменіць погляд пранікнёны
тысячагоддзя без тваёй пяшчоты,
мы застанемся на агульных фота:
заўсёды побач і ніколі разам.

«Камуністы ў жалобе»,
або
Яшчэ раз пра чырвонае і чор-
нае

В. Ю. Дзконскай прысвячаецца

Нам вецер нічога не зробіць,
завяя нам будзе сястрой,—
ідуць камуністы ў жалобе
на свой вырашальны бой.
Яны прыхавалі кінжалы,
прыгладзілі валасы,
іх словы ляцяць як джалы
і ворагам джаляць насы.
яны не баяцца хваробаў,
іх вочы блішчаць, быццам сталь,
пра іх, камуністаў, жалобу
пісаў у свой час Стэндаль.
Пра іх, барацьбой нестамлёных,
я гучную песню пяю,
а шоўкавы шалік чырвоны
пагладжвае шыйку маю,
а чорны жакет і спадніца —
не падыходзьце бліжэй —
мне дапамогуць адбіцца
ад розных трацкісцкіх ідэй.

Савецкія жанчыны

Народжаныя дзеля задавальнення
грамадскіх патрэб
у рэпрадукцыі таннай працоўнай сілы,
адкуль вы маглі ведаць,
што змагацца можна
не толькі за светлае заўтра сацыялізму,
што змагацца можна
і за ўласнае шчасце,
а ўрэшце, можна і не змагацца —
пытанне стратэгіі,
адкуль вы маглі ведаць —
вы маглі толькі верыць
у цнатлівасць маладагвардзейцаў
і камсамольскія запаветы,
і зараз, баючыся не толькі свайго цела,
але і ўласных вачэй у люстэрку,
вы запаўняеце рэшту жыцця
таннымі амерыканскімі раманамі,
каб не бачыць таго, што адбываецца навокал.
Каб не бачыць ваших дачок
такімі, якімі яны ёсць —
жывымі і няўрымслівымі,
яны не хочуць быць муміямі
з камуністычнымі ідэаламі замест вантробаў.
Дык бывайце ж, савецкія жанчыны,
я памалюся за вашае змарнаванае жыццё,
у якім было занадта мала любові,
каб вы маглі з кім-небудзь ёю падзяліцца.

* * *

Небам, небам — апошняе ззянне, —
як атрамантам на атлас,
сцятым болем, самотай змяркання,
барвай лініяў лётных трас,
водсвет падае мне на далоні,
асыпае нябачным дажджом,
гэта я, назіральнік старонні
за сваім уласным жыццём,
гэта я ў невядомае ззянне
адпускаю завершаны дзень,
суцішаю агню баляванне,
распускаю святло па вадзе,
караблі ператворацца ў цені,
травам — сохнуць, а рэкам — мялець:
непазбежнасць працэсу старэння
супыняе адна толькі смерць.
Ці нябеснай парой, ці зямною
ціхім звонам напоўніцца сад —
заставацца навек маладою
ці жыццё далюбіць да канца?...
Лістападаўскім ранкам замглёным
у маўчанні знямелых вятроў
я гляджу за парэнчы балкона
і да неба звяртаюся зноў...

* * *

Тваё сэрца,
сціснутае да памераў
бярозавага лісціка,
яшчэ не ўсведамляе,
што рана ці позна
усе прыходзяць,
але чамусьці
усе прыходзяць толькі тады,
калі дзверы зачыняюцца:
ад безнадзейнасці,
ад таго,
што стаміліся чакаць,
ад глыбокай пранізлівай цішыні.
Яны мяняюць свой колер
у залежнасці ад асвятлення:
з белага ён робіцца шэрым,
а потым чарнее,
пакуль электрычнае святло
не абпаліць яго,
не высвеціць зморшчыны і драпіны
развітальнай пяшчотай,
развітальным сумам, —
таму што болей зайсці
немагчыма.

Прыйдучь усе,
але сэрца сціснецца да памераў
бярозавага лісціка...

Хто ведае,
куды панясе яго вецер...

* * *

Вось так — па прымаразку да зімы.
Вось так — услед за сонцам да змяркання.
На белым плоце — белыя збаны,
і шэпат мора ў перадзімным ранні.

Ты проста сніла сон нібы жыла,
сляпы кіроўца, што не бачыў знакаў,
і вось цяпер — ні цемры, ні святла,
а ёсць адна нулёвая адзнака.

Ёсць толькі мёртвай кропкі цішыня,
і не відаць, хто гэтым балем правіць.
Ёсць дадзенасць, але яе прыняць —
нібыта апраўдаць Вараву.

І што такое гэтае «прабач»,
і што з таго, што зрушыліся колы,
а з вежы, захінуты ў чорны плашч,
ледзь бачным ценем пазірае Воланд...

* * *

Музыка сціхне,
сціхне каханне,
болем працьме
і адпусціць назад,
мне застанецца
маё пакліканне,
свет мой бясконцы
мой зарапад.

Можа, праз слёзы
ўсмешкаю светлай,
ці праз усмешку
светлай слязою,
ці ледзь заўважнай,
ці ледзь прыкметнай,
ці ледзьве чутнай
песняй маёй.

Ты — не пакута,
не пакаранне,
ты — не Галгофа,
не крыж,
не цяжар.
Ты — мая радасць,
маё пакліканне,
непараўнальны
мой уладар.

Пасля фільма

Апошні «Космас» дапалю,
перагарну старонку
і ліст абпалены злаўлю
у плынях ветру звонкіх.
На гэтых ціхіх берагах,
на залатых разлогах,
так многа распачы ў вачах,
а шчасця так нямнога,
так многа сумнай цішыні
і так нямнога лета,
такія сонечныя дні
і восень як край свету.
Вакол пажоўклая трава
і фарбы адцвітання,
хто ўмеў заўсёды дараваць,
той варты даравання.
Аддай, аддзякуй, адпусці,
бо талент — што такое?..
Яму б маўчаць — а ён гучыць,
яму ляцець — і ён ляціць,
ён сам па-над сабою.
Аддай, аддзякуй, адпусці
і смутак, і сумненні,
растане боль у адкрыцці
і прыйдзе разуменне.
І цёплай хваляй на мяне
святлом з нябёс пральеца
жыццё, якое праміне,
і тое, што пачнеца.

* * *

Scorpio, Bad Spider, Die...

Anne Sexton

Быць мастаком
і адчуваць сваю магутнасць,
свой супраціў
упарты і штодзённы,
замкнёны ў мірыядах
дробных жэстаў,
магчыма, не заўсёды зразумелых,
і быць паддоследнай
у клетцы прастакутнай,
чыёй свядомасцю маніпулююць
так няўмела;

быць таямніцай
сонечнага ззяння,
глядзець містычнай поўні
вочы ў вочы,
каб выведаць аднойчы слова словаў,
і адчуваць
злавеснае гайданне
любімай вежы
са слановай косці,
якая ўрэшце
рухне ад разломаў;

быць мастаком —
не значыць ратавацца,
быць мастаком —
не значыць ратаваць,

але прашэпча нехта —
можа стацца —
Bad Scorpio,
не трэба паміраць.

УРОКІ АНГЕЛЬСКОЙ: ТО ВЕ

I am

Мае дзеясловы апошнім часам
пазбягаюць катэгорыі роду.
Я думаю, я пішу, я ствараю...
Бо такім чынам
мая сутнасць
пазбягае дыскрымінацыі.
Ці зайздрасці?..

You are

Калі б я была ўпэўнена,
што ты сумуеш без мяне
гэтаксама, як я без цябе,
то напісала б доўгі ліст,
у якім згадала б пра зорку
і пра майскага жука,
пра вершы,
што нагадваюць лабірынты,
і пра тое, як знаходжу
знаёмыя словы
ў іншамоўным тэксце.
Але я не ўпэўнена.
І я не напішу.

It is

Не хачу ні пра *she*, ні пра *he*.

Лепей *it*.

Яно разлятаецца ад сэрца
і запаўняе сабою кожны,
нават самы маленькі, капіляр,
стукае ў скроні
і прымушае пісаць.
It's my love.

We are

Па бетонных далонях праспекта,
ідэнтыфікацыя якога
так і не адбылася,
мы рухаемся насустрач сонцу.
Ты і я —
абаронцы няздзейснай нацыі,
якая лічыць,
што не мае ў нас патрэбы.

You are

Заплюшчыць вочы
і не зважаць на вашу прысутнасць,
вашыя чорныя скуранкі,
вашыя спагадлівыя галасы,
што праточваюцца

ў кожную шчыліну,
быццам дым,
і, быццам дым,
раз'ядаюць вочы,
ХАЦЕЛАСЯ Б.
Але неабходна памятаць:
вы ёсць,
і вы побач.

They are

Яны прыбгаюць да мяне
кожную раніцу
і паведамляюць,
што пачаўся новы дзень;
час ад часу выціраюць
мае недарэчныя слёзы
і просяць не сумаваць.
Яшчэ яны называюць мяне
самай лепшай мамай на свеце
і заклікаюць як мага даўжэй
затрымацца на гэтай зямлі.
Я паспрабую.

III

=====

* * *

Аднойчы, неверагодна цёплым вечарам,
калі над Нёманам узыдзе маладзік,
я прайду праз ігольнае вушка
і тады...

Кім стану я?
Не так ужо і важна.
Галоўнае, я стану незаўважнай.

І я вярнуся ў той далёкі лес,
дзе богі гуляюць з кедравымі шышкамі,
а промні сонца такія пругкія,
што па іх можна караскацца,
як па канатах,
дзе над нябеснай паверхняй возера
гайдаюцца мае сёстры дрыяды,
а я магу заўважыць іх усмешкі
і прашаптаць:
«Прашу вас, не памірайце разам з дрэвамі,
жывіце вечно...
Мы будзем разам збіраць жывіцу
і абараняць птушанят».

З чарнічніку паглядаюць лясныя духі,
нязменныя за тысячагоддзі,
а мне дадзена так мала часу,
каб зразумець,
але дастаткова, каб адчуць.

* * *

Verde que te quiero verde.
Verde viento. Verdes ramas.

F. G. Lorca, Romance sonámbulo

Хутчэй за ўсё,
я палюбіла зялёны колер
у тое самае імгенне, калі,
гайдаючыся ў паветры
на тоненькай нітачцы,
ён павольна апускаўся
перад вачыма,
а маё дыханне яго палохала
і прымушала вяртацца назад.
Пасля ўсё паўтаралася,
і я думала, што гэта магло б стаць
выдатнай сцэнай якога-небудзь фільма.
Урэшце ён уцёк ад мяне,
той зялёненькі павучок,
што сонечным ліпеньскім палуднем
у адным з цёплых фанерных дамкоў,
схаваных сярод лясных прастораў,
матляўся над кнігай
Федэрыка Гарсія Лоркі.
А наперадзе былі
ветразі над морам
і зялёны вецер.
І ты.

* * *

Зарослыя маліннікам і крапівою,
падмуркі ўжо нябачныя па-над зямлёю.

Пра іх ніхто ніколі не згадае.
Паўсонны вецер крапіву гайдае,

і толькі казкі не зусім паснулі:
каму звязаць чароўныя кашулі?

Амаль сыходзяцца на галавою
пруткі маліны з гнуткай крапівою,

і ягады — нібыта ўзнагарода
за ўсё, што страціў чалавек
і набыла прырода.

* * *

адлюструй мяне рака
захавай мае адбіткі
на ўзбярэжным на пясочку
я згубіла свой пярсцёнак
хутка вернуцца галубкі
прынясуць у дзюбках ніткі
залатым сцяжком прашыюць
кожны ліст на тонкіх клёнах

і пакуль не выпаў снег
і пакуль празрыстым хвалям
пакладаць знаёмы шлях
ад званіцы да званіцы
адлюструй мяне рака
забяры з сабою ў далеч
захавай маю душу
што ў тваю душу глядзіцца

адлюструй мяне рака

* * *

развітайся са мною
лета
твае птушкі выраслі
і ведаюць
што такое неба
твае фарбы яшчэ не высахлі
а карціны ўжо прададзены
і ніякімі фотаздымкамі
не перадаць духмянасці лесу
гукі жнівёньскага палудня
запаўняюць свядомасць
некалькі дзён для натхнення
не так ужо і мала
непатрэбнае будзе спалена
сядзібу замкнём
але ў любым выпадку

у мяне застануцца два крыла

Ars Poetica

і

Ars Amandi

цалую цябе пшчотна

IV

* * *

Калі табе трыццаць пяць,
можна ўжо не баяцца
іспытаў па матэматыцы
і белых мышак,
якіх аднакласнікі імкнуцца
закінуць за каўнер сукенкі,
калі табе трыццаць пяць,
можна не думаць
пра гістарычную граматыку —
у цябе ўжо свая граматыка і свая гісторыя,
дзе пакуль што ў роўных колькасцях
мінулае і будучыня,
калі табе трыццаць пяць,
цябе яшчэ аклікаюць «дзяўчына»,
але ты з неахвотай усведамляеш,
што хутка гэтая радасць скончыцца,
калі табе трыццаць пяць,
у цябе ёсць зямля і неба,
родныя праменьчыкі і родныя магілы,
і свет, які ты не можаш не любіць,
таму што табе — трыццаць пяць.

* * *

З твайго маленькага ложка я зраблю
дэльфінары, і глянцавыя дэльфіны будуць
радаваць цябе сваімі гульнямі, падкідаючы
ў паветра каляровыя мячы...

Не, лепей я зраблю з твайго ложка
каралавы рыф з анемонамі, у адным з якіх
жыве твая любімая рыбка-клоўн, а ў жоўты
пясок акіянічнага дна апускаюцца рэшткі
пірацкіх караблёў...

А можа, зрабіць з твайго ложка ракавіну,
дзе выпяваюць пярэліны?

А можа, падводную лодку, вакол якой
плаваюць гіганцкія чарапахі?

Бо калі табе сняцца блакітныя сны,
я адчуваю сябе шчаслівай.

* * *

Калі між намі разрываецца адзінства,
я аддаю табе сваё дзяцінства.

Пад абуджэнне веснавога княства
я аддаю табе сваё юнацтва.

І так па кроплі між «старэем» і «расцём»
я аддаю табе сваё жыццё.

Верш для Маленькага Ча- раўніка

— Хто павесіў гэты шарык,
што гайдаецца між дрэваў?
Ён загадкава бліскучы
у нябёсах гарадскіх...

— Гэта поўня, мой маленькі,
каралеўна срэбных рыбак,
што лунаюць між аблокаў
і між дрэваў шапаткіх.

— Мама, рыбкі не лунаюць,
рыбкі плаваюць у моры,
і агеньчыкаў баяцца
нечаканых караблёў.

— Гэта праўда, мой маленькі,
толькі некалі, здаецца,
рыбкі з неба прыплывалі
да каралавых садоў
і прыносілі з сабою
таямніцы зорных даляў,
дзе святло далёкай поўні
лускавінкамі блішчыць,
ды здараецца і сёння,
што нябёсы ажываюць
і над горадам лунаюць
рыбкі срэбныя ўначы.

Дзе живе ноч

Табе так салодка дрэмлецца зранку,
Я твой вартую спакой,
А ноч на празрыстым чоўне світанку
Адплывае малочнай ракой.

Белыя хвалі човен гайдаюць,
Ад вёслаў бягуць кругі.
Воплескам ціхім іх сустракаюць
Кісельныя берагі.

Ноч падплыве да падземнай пячоры,
Знікне яе сілуэт,
Толькі святлейшымі стануць зоры,
Што ёй пазіраюць услед.

* * *

Адказваю на твае пытанні
і думаю, што, магчыма,
я так і не вырасла.
Магчыма, гэта мая першая кніжка
назваецца «Таму што яны прыгожыя»,
а матылі з яе старонак
разлятаюцца па ўсёй хаце,
каб пракласці вялікі шоўкавы шлях.
Магчыма, гэта я падаю ў ядловец,
каб стаць падобнай да сняжынкі,
гэта я люблю хавацца на печы
і для мяне дзед зрабіў адмысловую прыступку,
гэта я разглядаю блакітную столь
і спрабую дастаць да яе нагамі.
І гэта я не хачу вяртацца ў горад,
і кожны раз канец лета быццам канец жыцця.
Навучы мяне любові, малыш,
навучы мяне любові.

Мір

Таемны замак маленства майго,
назаўжды для мяне замкнёны.
Пад тваімі мурамі спяць мае продкі.
На гранітным камені можна прачытаць іх імёны.
Там, дзе аблокаў велічны гмах,
завершаны ўсе двубоі.
Кожны, хто выправіўся ў апошні шлях,
абавязкова развітваецца з табою.
Гэта так блізка — капліца, крыжы,
вольнага ветру абдымкі...
А ты стаў цацкаю без душы,
дэкорам для чужых фотаздымкаў.

* * *

Што гэта, што гэта, што гэта?..
Кроплі віна на сталё.
Цьмяна пабліскае золата
У вечаровым святле.
Золата вабнага келіха,
Золата строяў тваіх,
Зданяў разыдуцца шэрагі,
Моўчкі прапусцяць жывых.
Што гэта, што гэта, што гэта?..
Готыка выцвілых слоў.
Цьмяна пабліскае золата,
Золата абразоў.
Цені забытыя мрояцца,
Колер мяняе алей,
Цяжка душы супакоіцца
У вечаровым святле.

* * *

Над намі ноч, што плакала не раз
імгненнымі слязьмі чырвоных знічак, а на
дарогах след свой пакідае падступнай
інквізіцыі картэж, ідзі, мой рыцар, ноч ратуе
нас, яны пакуль не здолеюць нас знішчыць,
ідзі ў палац, дзе свечка не згасе, дзе ёсць
жанчына, што цябе кахае, ідзі, бо зараз самы
зручны час.

Над намі вецер неба разгайдаў, і поўня
дзівіцца з такіх арэляў, схаваныя надзейна
старадрукі, і граматы ахоўнай не знайсці,
накрыты стол, праменіцца віно, а ў полымі
лісты ўжо дагарэлі, мой сонечны, мой любы,
мой жаданы, мой нескароны, мужны
і адданы, што будзе потым, мне усё адно.

Над намі шэры морак паўстае і кожны
гук трымціць, нібы расстанне, ніхто не можа
лёс свой перайначыць, за мной народ
і за табой народ, і край, дзе сёння цемрашальства
панаванне, не дасць табе ні шчасця ані ўдачы...
а ты нібы не чуеш слоў гарачых,
ты толькі гладзіш валасы мае.

Над намі ноч...

* * *

Неба і вецер, аблокi на сонечных шалях,
водар шчымлівы з амаль што забытых часоў,
як разам з травамі мы між палёў падрасталі,
як адпускалі мужчынаў, што нас не кахалі,
плакалі, рэзалі рукі і
нараджаліся зноў.

Як гэта сталася так, што вяртаюцца жакі начныя,
ці гэта ўзрост, ці такой неадольнаю стала сцяна...
Светлыя сны аб нястворанай намі краіне...
Мы жылі спадзяваннем, што прыйдуць другія,
а пасля зразумелі — другія не прыйдуць без нас.

«Мама, а ў якой краіне ты хочаш жыць?»
«Ну, мабыць, у свабоднай і незалежнай».
«А дзе такая краіна, куды ты хочаш з'ехаць?»
«Я не хачу з'язджаць...»

Неба і вецер, і вечнасць у кожным паглядзе.
Гэта — зямля, што мацней за каханне і смерць.
Мы ажываем у кожным яе лістападзе,
мы паміраем у кожным яе зарападзе,
мы яшчэ многае можам паспець.

Не, мы не з'едзем. Не будзем хавацца.
Нам няма дзе хавацца.

Мы самі — маці.

* * *

Быццам той чалавек на балоце,
што ўпарта ідзе па дрыгве,
для якога гайданне над багнаю
толькі кропля адрэналіну,
я іду па ўласнай ахвоце
з процьмай думак у галаве
з гушчару на ўзвышша, а прагныя
крумкачы агрызаюцца ў спіну.

Быццам той чалавек на балоце,
што прымае яго як ёсць:
з лесунамі, карчамі, вядзьмаркамі,
журавамі і журавінамі,
што яго спрадвечнай самоце
аддае сваю маладосць
і паветраных змеяў між хмаркамі
запускае, каб мары не згінулі;

быццам той чалавек на балоце,
што ўглядаецца ў люстра вады,
каб разгледзець у цьмяным малюнку
таямніцу сваёй тутэйшасці,
я спяваю пажоўклай лістоце
аб краёх, дзе квітнеюць сады,
і нясу ёй замест падарунка
тонкі сшытак з маімі вершамі.

* * *

Яніне Манюк

Безыменныя гарады
застануцца за спінай маёю,
азірнецца спалоханай птушкай
сонны вецер з пляча цішыні,
белым пёркам душа праляціць
над халоднаю роснай зямлёю,
а замест хутароў адшукае
толькі попел і камяні.

Белым пёркам над белай зямлёй,
дзе туман адмаўляе прастору,
дзе павінен вось-вось абудзіцца
спеўны голас у цемры начы,
дзе вяртае світанкавы змрок
успаміны пра родны пагорак,
пра мінулае шчасце і гора,
каб хоць памяць пра іх зберагчы.

* * *

Здаецца, не знойдзеш нічога, акрамя цішыні.
Здаецца, нават апошнія згадкі заглушыла бадыллё.
Але раптам на экране ноўтбука
праступае выява акна,
а за ёй — святлацені яблыневага саду.
Вецер, ліпеньскі вецер, і белыя матылі.
Адлюстраванне.
Праз святлацені яблыневага саду
адлюстроўваецца неба.
Быццам пытае: «Дзеля чаго ты тут, чалавек,
у гэтым месцы,
пакінутым без надзеі на адраджэнне?»
Дзеля надзеі.
Ноўтбук працягвае адлюстроўваць неба.
Мільгае каса.
Падае бадыллё.

Непарыўнасць

ахвярую Янку Брылю

сённяшнім сінім днём
я буду пісаць пра спелыя яблыкі
якія вяртаюцца з нябесных вышыняў
быццам у заповоленым сне
так быццам
у заповоленым сне
павольна-павольна
яны апускаюцца на зямлю
затрымлівацца на ўзроўні яблыні
потым на ўзроўні маіх вачэй
я адчуваю як расцякаецца цукар
пад празрыстай жоўтай скуркай
я ніколі не зразаю скурку
без яе яблыкі губляюць
сваю ахоўную абалонку
і вось яны падаюць
мякка-мякка
не разбіваюцца а кладуцца ў траву
іх пазбіраюць новыя ўнукі
а новыя бабулі панясуць іх да Бога

святцоная яблыкі

Мір

Іспас

* * *

Адсюль ніхто не сышоў.
Усе засталіся.
Іх партрэты глядзяць на нашчадкаў.
Іх душы побач,
адчувальныя, як вецер бязмежнасці.
На нашых тварах — пячаткі
знаёмых рысаў.
Глыбіня сузалежнасці
застаецца неспасцігальнай.

Тут, як нідзе,
знітаванасць зямлі і неба
дасягае свайго апагею,
тут яны не змагаюцца
за першародства,
а жывуць адзіным памкненнем.

Тут паўсюль сакральныя рэчы,
што трапляюць цяпер у музеі,
дзе ніхто не ведае іх прызначэння.

Тут шумам галін
нам адгукаецца Лёс,
а вецер бязмежнасці
мацней за любыя выявы графічныя.

Тут паэзія —
маўчанне чалавека і музыка Бога,
для якога дыханне жыцця
і дыханне вечнасці —
ідэнтычныя.

|||||

такая бязмоўная смерць

вочы яе то шырока расплюшчаныя
 з неба ў неба
 то закрытыя блакітнай цыратай
 ад восьмай раніцы да чацвёртай апоўдні
 толькі шэры анёл-ахоўнік
 у форме міліцыянта
 час ад часу звярае гадзіннік
 час ад часу звярае твар пад цыратай
 з партрэтам на надмагіллі
 пасля нябожчык знікае
 і нішто не нагадвае пра яго наяўнасць

плынь яе рэчкі такая павольная
але цела не жадае ўсплываць
і дну паколатаму буграмі
Міністэрства Надзвычайных Спраў
нічога не застаецца
як схваць у скаламучанай вадзе сваю здабычу

кроў яе цёмная цёмная
плямай на шэрым асфальце
сярод бульбяных абіркаў
рассыпанных смеццявозам

а рукі белыя белыя
хацелі дакрануцца да сонца
а дакранаюцца да бездані

мама мама тамдохлы груган
ляжыць на зямлі пад дрэвам
амаль Пітэр Брэйгель старэйшы
«Пейзаж з падзеннем Ікара»

бо тут бязмоўная смерць
такая бязмоўная смерць

made in Serabranka

а горад падумаў вучэнні ідуць

* * *

Заўважыць тваю прысутнасць —
быццам адкрыць
нованароджаную галактыку.

Гэты пробліск у антрацытавым небе —
пільнасць вачэй ці здагадка?..

Заўважыць —
і спыніцца ў нерашучасці,
баючыся,
што ад майго неасцярожнага позірку
яна можа знікнуць.

Асэнсаванне цуда...

* * *

Краявід зледзянелых аблокаў
формай — тым, што навідавоку, —
выяўляе адну з варыяцый
на тэму майго існавання,
перажыўшы дзень авуляцыі,
можна месяц спакойна дыхаць,
адчуваць летаргію гармонаў,
да зімы рыхтавацца паціху
і падчас непазбежных бадзянняў
спачуваць галубам і варонам.

Па нахіленай — ў іншую плоскасць,
дзе губляе сусвет сваю боскасць.
Першым планам — вочы, а фонам —
дзве працягнутыя рукі,
і пачуцці мае напрасткі,
не зважаючы на гламурнасць,
падзяляюць прастору і топчуць газоны...

Па-над намі ледзь бачным свячэннем
выглядае праз неба пахмурнасць
сонца, бы зайчанятка з кішэні.

* * *

Я засынаю на німфеях белых,
вяду глыбокадумныя размовы,
а ты з сабою носіш парабелум,
а ты заўжды да барацьбы гатовы.
Ты назіраеш стрымана і пільна
за зменамі ў настроях наваколля,
аналізуючы бесперапынна
учынкі, рухі, выклікі і ролі.
А я лічу сябе даволі здольнай,
каб разумець, што дзеецца з табою,
і вось таму маім чытвом настольным
становіцца Сун Цзу «Мастацтва бою».
Якая моц, якая абаяльнасць,
халоднай зброі цьмянае мірганне,
мая рэальнасць і твая рэальнасць
сплятаюцца ў адзінстве існавання.
Мы — вочы ў вочы між празрыстых сценаў,
мы — сэрца ў сэрца паміж магаў чорных.
Каханне — не прысуд і не збавенне,
а шлях у неба да абсягаў зорных.

Сон, які немагчыма забараніць

Будзе ціхая ноч,
песняспевы цыкад
не парушаць трымцення паветра.
Будзе ціхая ноч,
каб вярнуцца назад,
на адлегласць у некалькі метраў.

На адлегласць прыступак
зямля — самалёт,
як апошняй мяжы паміж намі,
і адбудзецца ўсё,
што дагэтуль было
толькі думкамі, вершамі, снамі...

Васямсот... дзевяцьсот...
вышыню набіраць
пачынаюць сталёвыя крылы,
і ты будзеш мяне
цалаваць, цалаваць
над азораным небасхілам...

Будзе ўзрушана поўня
на небе дрыжаць,
і нарэшце я стану шчаслівай,
а сакрэтныя службы
саюзных дзяржаў
толькі глянуць услед нам тужліва...

* * *

...місія спраўджана
рэшткі труны
хваля ад выбуху
зрушыла краты
складзена рацыя
баль цішыні
цягнецца ў дымным паветры
зацята

місія спраўджана
анты-герой
твар адварнуў
ад краіны няўтульнай
дзе дастаткова
кулі адной
каб завяршыць
шпіёнскія гульні

місія спраўджана
час заціхаць
нарэшце я скуру
старую шкіну
і буду думаць
што ў выніку дасць
зіма як бясконцы
мінус на мінус...

Вакзал

Менавіта тут і цяпер
па гэтых шкляных сценах
сонечныя промні распаўзаюцца,
быццам зграя тэрмітаў,
а нудны голас вось-вось
абрынецца зверху,
каб абвясціць:
шчасце адмяняецца,
шчасця не будзе.
І не будзе блакітных экспрэсаў,
якія ідуць на захад,
і не будзе больш чорнай кавы
перад тым, як вагон скранецца,
а буду адна толькі я —
адна між шэрых калонаў,
адна між ружовых прыцемкаў,
адна між рэек, шпалаў і перонаў...

Адна.

А не дзве, не тры, не чатыры.
Непадзельная і непадзеленая.
Бо я — не Ганна Карэніна.

Вакзал. Дзень наступны

Rails qui ligotez les nations.

G. Apollinaire, Liens

Гэтая станцыя на рэйках
заход — усход,
гэтая станцыя на рэйках
поўдзень — поўнач
не прымае ў падарунак
нават звычайную ружу вятроў,
баючыся паблытаць яе
з геральдычнай.
Ну і што — Нацыя і Нацыя,
ну і што — рукі і рукі,
раз'яднаная,
не зважаючы на ўсе дамовы.
І я не ведаю, у які бок крычаць,
бо крыкнеш на заход —
вецер нясе на ўсход,
бо крыкнеш на поўдзень —
вецер нясе на поўнач.
А нашай мовы не жадаюць чуць
ні там, ні там.
Але мы не маўчым.
Мы пішам на ўсіх скрыжаваннях
зямлі,
што ўздавала нашых бацькоў:
Беларусь Беларусь Беларусь
Б-Е-Л-А-Р-У-С-Ь
Каб не забыліся.

Калі-небудзь мы ўсе пойдзем у першы клас
і навучымся чытаць.

VI

Пошук

дзе мае
ружО-Овыя акуляры
хачу бачыць толькі
заход сонца
на зімовым снезе
а не парк імя Грэкавай
не гіпермаркет
не аўтавакзал «Усходні»
дзе мае
ружО-Овыя акуляры
тады магчыма і я заўважу
што гэтая прастора —
найлепшая ў свеце

Паэзія

ёсць толькі адна
магчымасць
уратаваць гэты
верш
ад самоты —
застацца нарэшце
ў кантэксце тваіх рук

Сон пра бязмежнае мора

Хапаюся за саломінку,
а яна выслізгвае з пальцаў.
...так бясслаўна...
...сярод абыякавых хваляў...
Але голас нечаканы і рашучы:
— Кінь дурное!
Не спадзявайся на саломінкі.
Вучыся плаваць.

Плаваць вучыся!

* * *

Мая свядомасць трансфармуе час
у рысачкі даўно забытых твараў,
у маляванне леташніх вяргіняў,
у мячыкаў стракатых весялосць,—
прыходзіць дзень як нечаканы госць,
прыходзіць ноч — крылатая багіня,
дзеля таго, каб памяці пачварам
не даць на поўны голас закрычаць.
Яны сыходзяць у нядоўгі сон,
але натхнення вобразны адбітак
высвечваецца на блакітным шоўку
і вызваляе ў будучыню рух,
і кожную світальную зару
я сустракаю прывітаннем звонкім:
вазьміце найкаштоўнейшы здабытак,
адзіны спраўджаны жыццёвы плён.

* * *

І мне ізноў,
як Феніксу, паўстаць
у зорны вечар
над расколінай бяздоннай,
і мне ізноў
той попел пазбіраць,
што так урэшце і не стаў зямлёю,
мне —
распачаць з бялюткага ліста,
забыць пра ўсё і ўсё ізноў успомніць,
і — ў далячынь,
дзе болей не дастаць
ні поглядам, ні словам, ні стралою.

Так прамінуць імгненні,
як вякі,
даруючы магчымасць адраджэння.
І будуць зноў дзве мужныя рукі
падхопліваць ля самае магілы,
што за анёл нязведаны такі
мне пасылае словы суцяшэння?
Перад вачыма —
новыя радкі
і птушкі сілуэт
над горным схілам.

* * *

Бачыць
ружовы пясок пад смарагдавымі пальмамі

Адчуваць
гарачы вецер, які паглынае тваё дыханне

Чуць
шоргат змяі па зямной паверхні

На маіх далонях
застаўся пах сандалавага дрэва

Маё сэрца
сціскаецца прадчуваннем шчасця

Жыць

* * *

Пустыня насамрэч жывая,
а яе нерухомасць — уяўная.
Пра гэта ведаюць бедуіны,
якія кожны дзень
вяртаюцца на адно і тое ж месца
і не пазнаюць яго:
дзюны набываюць новыя формы,
над імі плывуць новыя аблогі,
а вецер дзьме ў іншы бок.
Толькі намёты застаюцца там, дзе былі.
Статычнасць хавае дынаміку,
пясок перацякае з месца на месца,
і нішто не паўтараецца.
Але мяне хвалюе іншае:
магчыма, менавіта ў той час,
калі навокал усё здаецца такім статычным,
жыццё якраз і набывае новую форму...
На ўзроўні пясчынак.

НАРАДЖЭННЕ

* * *

заблытаная і захутаная ў дзясятка коўдраў
нагадваю сабе вусеня
што чакае Ператварэння

дзе маё неба

заблытаная і захутаная ў дзясяткаў дарог
не магу знайсці тую нітку
што пакажа напрамак

дзе маё неба

адно бязлітасныя кроплі за акном
і мокры снег што робіцца дажджом
і Вільня падчаркай без парасона
хаваецца каля дзвярэй замкнёных

дзе маё неба

забытаная і захутаная ў дзясятка коўдраў
бачу пырскі з-пад шасі і асфальт што набрыньвае
сонцам

і адлегласць ад крыла да крыла
і выпу ў Балтыйскім моры
што рыхтуе для мяне тры парахода
што рыхтуе для мяне тры самалёта
DESTINATION >> GOTLAND

дзе маё неба

* * *

жывёлы выпаўзаюць з мёртвых нораў
раскідаюць струхлелыя карчы
і выходзяць на лясныя сцяжыны
а пасля ручаямі плывуць да гарадоў
дзе прымаюць чалавечае аблічча
і пачынаюць шукаць свае пары

яны шукаюць іх
у рэстаранах з любімымі назвамі
вавёрка сокал паляўнічы
у начных клубах
дзе назвы ўжо не маюць значэння
пад мастамі і на паркавых магістралях
калі таньчаць начныя ліхтары
і немагчыма адрозніць чалавечых вачэй
ад звярыных
зрэнкі робяцца вузкімі
а бляск імгненна мяняе адценне
жоўты-чырвоны-памаранчавы
стоп

і нібыта адна кроў перацякае ў другую
і выходзяць на свет адноўленыя істоты
у чыіх душах хаваюцца
вавёрка сокал паляўнічы
гукаюць на розныя галасы
разыходзяцца па зямлі
уздымаюцца ў неба
а на світанку заціхаюць
у паставе гатоўнасці нумар адзін

вясна

* * *

заход праступае праз чорныя дрэвы
ні крыку ні цішыні
на барыкадах дамоў
ультрамарынава жоўты захад
не вызначаюць адказаў
ні рукі ні крылы ні дні
мы адыходзім раптоўна вось так і адразу
на дальнабачнай
бяспечнай адлегласці
больш не чуваць
словаў усмешак сумненняў вачэй і расстанняў
нас не заўважаць
не вызначыць і не спаткаць
мы адышлі
цераз вузкую шчыліну рання
тое жыццё назавецца мінулым жыццём
тыя далоні месцам сустрэчы сусветаў
стануць напэўна
мы ў сэрцах адзін аднаго прарасцём
нават калі
не пабачымся болей
а нашыя думкі пачуцці і
нашыя словы
адыдуць у Лету

* * *

ты будзеш глядзець
вачыма лемура
ты нават не адчуеш
і не здрыганешся
ад таго
што тэхнічныя рукі
перабіраюць звліны тваёй галавы
гэтую направа
а тую налева

калі за працай
маніпулятар
свет не адразу мяняе
сваю структуру
свет пачынае здзіўляць
сваёй неадэкватнасцю паступова

калі за працай
маніпулятар
і сэрца не адразу мяняе
сваю структуру
сэрца здзіўляе болей
неадэкватным яго паходжанню

а ты
спрабуеш знайсці
прычыну неадпаведнасці
ў сваёй свядомасці і ў сваім сэрцы
але дарэмна
прычына не там

гэта маніпулятар
сціскае тваю асабістую прастору
гэта ён з цябе высмоктвае пачуцці
быццам нафту з нетраў зямлі
але рана ці позна ён адчуе поўную бяспеку
і вось тады
ты зможаш шчыльна прычыніць дзверы
так шчыльна
што пачуецца хруст тэхнічных пальцаў
а потым доўгі і нудны плач

плач маніпулятара

* * *

адбіткі ў зэрэнках правільных прапорцый апорных ліній
і фігур геаметрычных ёсць люстраное шкло а там дзе неба
аблокаў ланцугі і прагматычна парадак дзеён і рух усталя-
ваны што толькі забыццё прымусіць збочыць так позна
позна і так рана рана твае ўзнікаюць і знікаюць вочы а ка-
меры фіксуюць падабенства тваіх вачэй з калодзезнай ва-
дою і птушак крыкі ранкам птушак крыкі нібыта позняй
восеньскай парою я засынаю а дажджы і вецер ганяюць
зграі птушак над дварамі такое лета тут такое лета нібыта
землятрус або цунамі вось-вось абрынуцца на горад гэты
і абуджэнне стане непазбежным

ўзаемна сумным і ўзаемна незалежным

* * *

вада запаўняе сабою пустыя формы адтуліны падзем-
ныя пераходы метро выцясняячы паветра і як жа дыха-
ць у затопленым горадзе і машыны нібы балонікі нібы
каляровыя апалонікі штурхаюцца адна аб адну разыхо-
дзяцца ізноў сыходзяцца спываюць па вулкахуніз да бы-
лой ракі а людзі нібы маякі стаяць сярод воднай стыхіі на
ўзвышэннях баяцца загінуць баяцца з месца скрануцца і
ў вадзе апынуцца

калісьці мы ўсе былі рыбамі
у цёплыя летнія ночы
мы падымаліся на паверхню акіяна
і разглядалі зоркі
яшчэ не было караблёў
яшчэ нічога не было
толькі акіян і зоркі
магчыма не было нават лета
калісьці мы ўсе былі рыбамі
перад тым як нарадзіцца
толькі ў нас ужо не было акіяна

недзе ў глыбінях падсвядомасці мільгаюць срэбныя
стужкі малькоў якія рухаюцца з аднаго краю зямлі да дру-
гога па зададзенаму прыродай шляху
прыціскаюся да цябе і не адчуваю ні зямлі ні свайго
цела ні твайго цела
плыву

* * *

Раптоўна спыніцца.
Упасці на траву ў бабуліным садзе.
Закінуць рукі на лоб
(бабуліна звычка).
Каб нічога не засталося,
толькі жнівеньскае неба і спякота.
Нічога-нічога.
Толькі ўважлівы позірк
скіраваны да аблокаў,
быццам за імі можна разгледзець райскую браму
і святога Пятра з распасцёртымі абдымкамі.
Толькі разгубленасць ад несупадзення таго,
што я чакала, з тым, што адбывалася.
Толькі-толькі.

І вось калі сапраўды не засталося больш нічога,
а сэрца здалося пустым какосавым арэхам,
на мае пальцы села вялікая страказа,
дзіцячая мара,
тая самая, што ніколі не давалася мне ў рукі.
Памятаеш верш
пра яе слюдзяныя крылцы?
Дык глядзі цяпер праз іх на бяхмарныя нябёсы
і не думай,
сёння зараз тут і цяпер
не думай,
дазволь сабе такую раскошу — не думаць.

**Бо ў гэты самы момант
нехта іншы думае пра цябе.**

І гэта — адказ.

* * *

у сюррэалістычным лесе дрэвы злучаюць не зямлю і неба а ваду і неба хто ведае ці ўвогуле іх карэнне дакранаецца да зямлі яны таньчаць па воднай паверхні і рухаюцца то ўправа то ўлева ледзь заўважна слізгаючы і ствараючы лёгкія хвалі што адразу ж знікаюць...

у сюррэалістычным лесе мноства паралельных цягнуцца ў прастору каб сысціся ў адзінай кропцы ім не хапае даўжыні але іх скіраванасць не выклікае сумнення...

такія ціхія воплескі вады... такія рэдкія крыкі птушак... паступова іх дзюбы праб'юць тонкую тканку твайго ўяўлення і ты амаль не заўважыш як зялёная роўнядзь вакол цябе задрыжыць а дрэвы зробяцца змеямі падплывуць табе пад ногі скруцяцца і лягуць на жоўтае лісце берага на вільготны імшанік а ты будзеш стаяць у нерашучасці баяцца ці не

не трэба

гэта сон лёгкі як смерць ад опіума

а потым зноў свет набудзе сваю першапачатковую будову свой статус кво

ты будзеш выходзіць з лесу а ён нахіліцца над табою абдыме цябе правядзе пяшчотным языком па шыі за вухам і прашэпча

вяртайся

* * *

вецер па лісці
вецер па скуры
маленькімі крокамі
падушачкамі пальцаў
расшпільваць гузікі на тваёй кашулі
неверагодна
неадназначна
я не запамню
я не забуду
вочы заплюшчу
ўсё роўна
перад вачыма
вецер па лісці
вецер па скронях

схавацца ад свету
каб толькі
поўня
стаць часткаю
дрэваў травы бязмоўя
вецер па скуры
пяшчотай пёрка
голсам ночы
так красамоўна
пахам тваім
дыханнем тваім
шляхам нязведаным
мост па-над безданню
barolo

* * *

на беразе гэтай ракі
цвітуць незвычайныя кветкі
на беразе гэтай ракі

па беразе гэтай ракі
гуляюць адзінарогі
па беразе гэтай ракі

і што гэта там за жанчына
на беразе гэтай ракі
і што гэта там за жанчына

глядзіць задуменна на хвалі
са стромкага берага рэчкі
глядзіць задуменна на хвалі

на сініх гайдаецца хвалях
падступнага ворага цела
на сініх гайдаецца хвалях

між водарасцяў праплывае
забытага ворага цела
між водарасцяў праплывае

да самага сіняга мора
бязмежнай прасторы нябыту
да самага сіняга мора

туды дзе не памяць а вечнасць
як рыба глытае ўспаміны
туды дзе не памяць а вечнасць

а тут скарпіёны як богі
і кветкі і адзінарогі
а тут скарпіёны як богі

і вада
што мае здольнасць
прымаць любую форму

* * *

і стол быў авальны
адпаліраваны да бляску
і чорныя машыны
картэжам адна за адной
і рух па ламанай лініі
ад канцылярыі да канцылярыі
усё адбудзецца згодна з пратаколам

два паралельныя светы
з агульнымі сонцам небам і дрэвамі
ты думаеш гэта далёка
а гэта вельмі нават блізка
як-як называўся той фільм
і чаму ў ім няма жанчын
не кажучы пра паэтаў

дык вось яны якія
сустрэчы на высокім узроўні

усё адбудзецца згодна з пратаколам
падпарадкаванне ўнутранага распарадку
адладжанаму механізму
які не павінен даваць збояў
твае вочы
адбіваюцца ў таніраваным шкле
вокнах дзвярах сталёвых паверхнях
кожнае слова будзе зафіксавана
і ўсё адбудзецца згодна з пратаколам

калі самалёт адрываецца ад зямлі
і нарэшце знікае за аблокамі

твае вочы адбіваюцца ў кубачку кавы
разам з промнем вечаровага сонца

гэта проста такая работа
сустракаць і праводзіць спецрэйсы
для некага выпадковасць
для некага заканамернасць

* * *

намацваю прастору
вывучаю структуры сказаў
структуры міністэрстваў і устаноў
абрэвіятуры
значэнне якіх напаўняецца сэнсам
настолькі канкрэтным што нават няёмка
дзе я была ўвесь гэты час
у якім існавала свеце

на дахах старога гораду
чаіцы чаіцы чаіцы
сотні ці можа тысячы
быццам зараз не снежань
быццам зусім не менск
быццам пад мостам аператар Хічкока
а яны чакаюць каманды
гэтыя дрэсіраваныя птушкі
што крычаць так пранізліва
быццам крыкам можна разбурыць
гіпсакардонавыя інсталяцыі
пабудаваныя вакол узлётнай паласы
быццам крыкам можна нешта спыніць

дзе я была ўвесь гэты час
адкуль вярнулася

горад нібы калаж
успамін на ўспаміне
і памяць — старая сцяна
зклееная газетамі
абдзіраю адну за адной

да самае штукатуркі
адштурхоўваюся ад сцяны
адштурхоўваюся ад парэнчаў
іду ад
іду да

нанова вучуся хадзіць
мой крок паступова робіцца
цвёрдым

* * *

гэты дом не мае гісторыі
адсутнасць рэчаў у ім
як адсутнасць папярэдняга існавання
усё выцёрта вынесена перапынана
нічога не было

цяпер мая блакітная кроў
выцякае з венаў на шпалеры
і надае ім колер марской глыбіні
чакаю залатых рыбак

* * *

крыху злосна крыху саркастычна
але даволі дэталёва
рука стварае гравюру
на якой твае вочы
адзеленыя ад астатняй часткі твару
палююць за феерверкамі
у начным небе
па-над горадам
імя якога так і застанецца
для цябе невядомым
з адваротнага боку
будзе стаяць падпіс
дата месца і нават
дакладны час
каб не забыцца
калі адбыўся апошні выбух

* * *

Кропля вады апякае далонь ландрынкай,
на вуліцы мінус -надцаць.
Светапогляд не ёсць нязменнай адзінкай,
у гэтым можна не сумнявацца.

Не выклікаюць ніякіх сумненняў змены
ў прыродзе сэнсу, у прыродзе навокал,
вадкасць, што запаўняе нашыя вены,
змяняе свой склад — працэсы нябачныя воку

ці бачныя не адразу, напрыклад, плесня
спачатку ўсярэдзіне, потым — звонку.
Грыбніцай запоўненая паверхня
зусім інакшая з цэнтру і збоку.

Быццам усмешка, што недзе ў куточках вуснаў
застыла ў нязручны момант,
непадуладныя форме пісьмовай ці вуснай,
думкі сціскаюцца — холад.

Але міжвольным уцелаўленнем
словаў, якіх нам заўсёды мала,
працягваецца трансфармацыя ценяў.

Пра гэта я б вам расказала,
таварыш Бродскі.

* * *

каляды гэта
калі запальваюцца мандарыны
а дым у вечаровым небе зліваецца
з аблокамі
брутальнасць крывавых сцэнаў
яшчэ далёка
паўсюдна перакрываюцца
ўспаміны
пра тое як некалі
пра тое як учора
пра тое як
пра тое

у цёмных вышынях
спяваюць зоры

* * *

жанчына сама сабе не толькі маці
яна сама сабе яшчэ бабуля і дачка
яна сама сабе расказвае казкі
і вышывае сурвэткі на свята
які яшчэ падарунак можа зрабіць дзяўчынка?
яна расказвае аб сваёй прыгажосці
і пра тое як дасягаецца поспех
калі неабходна яна спыніць свет

жанчына сама сабе не толькі маці
яна сама сабе ахова і надзея
сама сабе біржа і фінансавы інструмент
лакаматыў за якім — тысячы
вобраз і яго ўвасабленне
мастак і муза
рукі ўзнятыя ў неба і крык пераможцы
жанчына сама сабе любоў

* * *

І тады яна згадвае жнівень.

Было ўражанне, што сонца міліметр
за міліметрам даследавала дно
Марыянскай упадзіны праз лінзу
Ціхага акіяна з надзеяй адшукаць тое,
што распусцілася ў вадзе і пафарбавала яе
ў пунсовы колер.

Было ўражанне, што па цэле блукаў
лазерны прамень, і там, дзе ён спыняўся,
утвараўся эпіцэнтр землятрусу.

Было ўражанне, што рукі, якія закрывалі твар, —
адзіная перашкода, каб душа не вырвалася вонкі.

І яна не вырвалася.

Яна засталася ў сховішчы побач

з напаўразбуранай хатай,
у напаўразбураным свеце, аднаўляць які не было
ніякага сэнсу.

Яго можна было толькі сфатаграфаваць.

Запомніць.

Нагадаць, што гэта апошні дзень.

Пасля забыцца назаўсёды
і пажадаць сабе крылаў.

Здараецца, што ветразі
якія сушацца ў чаканні мора,
набываюць пунсовае адценне...

І тады яна згадвае жнівень.

* * *

о радзіма мая

ты як спрут
адчуваю на целе
восем шчупальцаў
заставайся са мною тут
у маіх вірах
у маіх барах
у маіх пясках
назаўсёды і
неаддзельна

о радзіма мая

Паэзія ў вялікім свеце

І кім была тая, што разглядала вітрыны Мах Мага і Cerruti, і швэдры Marina Militare, простыя лініі, якія злучалі простыя рэчы, і хацела выйсці праз вялікія вокны на лётнае поле аэрапорту Malpensa, і пра што яна думала? Не, зусім не пра тое. Яна згадвала юную жанчыну, якая пайшла ад мужа, і перад тым, як пакінуць на доўгі час сваю краіну, стаяла перад шапікам з каляровымі снікерсамі, і думала, што ўсё няўдала і бесперспектыўна. І ў гэты самы момант паміж снікерсамі ўзнікла белая скрыначка з намаляванымі бананамі. Маленькая-маленькая... Шчаслівая ўсмешка асвятляла юны твар, і стала зразумела, што трэба рабіць.

А дзе ж тут паэзія?

А паэзія ў тым, што нават калі пакутліва балюча за бязмэтна патрачаныя хвіліны ўласнага жыцця і болей жыць не хочацца, купляйце прэзерватывы з бананавым пахам.

Дасць Бог, спатрэбяцца.

* * *

Смерць — пілот з белазубай усмешкай —
дапівае сваю кока-колу,
а пасля садзіцца за штурвал
і скіроўвае самалёт на мае вокны.
А жыццё — толькі сцюрдэса
на борце.

Ну што,
паспрабуем
выжыць?

* * *

Доўгая вузкая вуліца
з аднапавярховымі думкамі абাপал
і перыядычнымі штуршкамі ў спіну:

прайдзі праз мяне.

Не спатыкайся і трымай раўнавагу:

глядзі на мяне.

А ты хто,
агент невядомага фронту?

Ты назіраеш за мною,
павекі нібы аканіцы,
ты хацела б, магчыма,
сёння ўночы мне нават прысніцца,
і ўвайсці ў маю падсвядомасць,
і даведацца, што там,
а пасля панаставіць жучкоў,
і употай
слухаць шэпты і стогны,
і глытаць мае слёзы радасці,
бо гэта твая работа.

І ў дадзеным разе
вялікая ўдача,
што я цябе
проста не бачу.

Мая гірудатэрапія.

* * *

Калі ты марыш, то перад вачыма паўстае
такое рэдкае ў нашым краі
спалучэнне фарбаў у стылі Ван Гога:
жоўта-памаранчавы і цёмна-сіні.
Жоўты знізу, сіні зверху —
пустыня і неба,
бераг і мора.
Сіні знізу, жоўта-памаранчавы зверху —
мора і бераг
або мора і заход сонца.
Усяго толькі
мяняй месцамі сіняе з жоўтым
дзеля таго, каб змяніць карціну свету.
Усміхніся:
так мала трэба,
каб стаць філосафам.

* * *

ты маеш права як пясок як фарба разліцца
па шурпатае паверхні
забіць атворыны і голас ветру
раптоўнай немагчымасцю заглухне

ты маеш права выпусціць уночы усіх прыручаных
гіганцкіх скалапендраў
расчысціць вуліцы а з самых нетраў
пачуюцца абачлівыя крокі

ты маеш права кажаноў-вампіраў раптоўна
выправіць на пошукі здабычы
і на гламурны да аскомы *party*
з'явіцца ў непрадбачаным абліччы

ты маеш права на гульню з сабою
каб адыходзячы
пабачыць тое
што бачыць ястраб з вышыні сваіх аблокаў

* * *

Раніца. Снег. Скрыжаванне. Усе выбягаюць са сваіх баракаў на пляц, да якога падцягваюцца сілы органаў правапарадку, яшчэ крыху і пачнуцца селекцыі, яшчэ крыху і нехта светлым і халодным полымем вылеціць у трубу.

На рэйках гайдаюцца ківачамі вазочки: сядайце, абраныя, і мы паедзем у дакладна сканструяваны свет, дакладны да мілі і мікра.

Нарэшце я трапляю пад зямлю, дзе живуць электрычныя лампачкі, якія ніколі нікуды не ўцякаюць, і разумею, што можна жыць электрычнай лампачкай, уключацца і выключацца, распранацца і апрацацца, і толькі час ад часу міргаць, галоўнае — прыладзіць выключальнік у зручным месцы, не-не, не на месяц, значна бліжэй, лампачкі не баяцца селекцый, бо ім гарантавана працоўнае месца.

Тутузнікае думка: а можа быць, дарэмна я не лампачка?

* * *

смерць, назаві мне сваё імя

чаму мая рука
піша словы якіх я не ведаю
выводзіць знакі якіх я не ведаю
падказвае думкі якіх я

дзе тыя сакуры ў паўночным горадзе
чый квет быў мацнейшы за неба
закрываў неба
быў дахам над галавою
і меней думалася пра смерць

сонца запаўняе ёмістасці двароў
расцякаецца па ствалах дрэваў
забівае промні як цвікі ў сцены будынкаў
трэба трэба радавацца
а хочацца
памерці

чамусьці менавіта вясною
так хочацца памерці
менавіта вясною так хочацца памерці
чамусьці чамусьці

смерць, назаві мне сваё імя

* * *

Статак сланоў ідзе мэтанакіравана,
маршыруючы па зялёнай вадзе,
і запаланне сабою ўсю прастору.
Гэта шэрыя рулі дрэваў,
як тонкія шэрыя ногі,
пераступаюць з месца на месца,
але рухаецца толькі вецер.

Ступай асцярожна,
і табе пакінуць жыццё.

* * *

Што азначае рух па жыцці аўтастопам —
пошукі спадарожніка ці сродку перамяшчэння?
Я па прасторах скептычнае маці-Еўропы
спрабую дайсці да гэтага ўласным сваім разуменнем.

І паступова мне адкрываюцца новыя дзіўныя рэчы,
і паступова мне спасцігаюцца новыя дзіўныя людзі,
а потым мне застаецца вольны пранізлівы вечар,
і колаў віскат, і болей прабітыя грудзі.

А здрадца мой і дарадца — зноў у адным флаконе,
а лініі на далонях зблыталіся да неверагоднасці.
Пытанне жыцця і смерці — калі пісталет ля скроні,
але і гэта не можа быць апраўданнем подласці.

Мой асабісты адказ на вечнае «Хто правакатар?»
не зменіць раскладу, таму даволі:
мяняю краіну з пераважнай большасцю фіятаў
на краіну з пераважнай большасцю вольва.

* * *

Усё яшчэ сонечна,
але ранішні холад
ужо пранікае пад скуру.
З усмешкаю чалавека,
якога цяжка чым-небудзь здзівіць,
восень пацягваецца
на шоўкавых прасцінах паветра,
кранаецца твару мармуровымі вуснамі,
пасля выводзіць мяне на вуліцу,
дзе мы перабіраем лісце,
нібы фотаздымкі
да-кастрычніцкай эпохі.

Я ніколі не была маладой.
Я ніколі не была ў Італіі.

* * *

час
выліваецца кропляй святла з нябеснага келіху
час
на шматлікія часткі распадаецца з цэлага
свету адным адчуваннем яднанага
час
узнікае мінулага напластаваннямі
час
па-над дахамі па-над гасцінцам і пожнямі
час
падкрадаецца крокамі асцярожнымі
час
што па хвалях ідзе з непахіснаю вераю
час
што служыць адзінай сапраўднаю мераю
што прарастае праз цела шывшынамі і медуніцамі
што галубамі кружляе над аканіцамі
што быццам кубік з'яўляецца рознымі гранямі
ды мае вершы праходзяць праз час непараненымі
у адрозненні ад мяне

* * *

уяўляеш
яны ніколі не прачытаюць Ніцшэ
навошта ім ведаць пра гарады
які даводзяць да вар'яцтва
навошта ім ведаць пра тое
што звар'яець
гэта значыць абараніцца

уяўляеш
яны ніколі не прачытаюць Павэзэ
навошта ім ведаць пра тое
чыя вочы мае смерць
навошта ім ведаць
як памёр
той хто паспрабаваў
але не змог

уяўляеш
яны ніколі не спыняцца каля дома
дзе жыў Прыма Леві
навошта ім ведаць пра тое
хто патануў а хто ўратаваўся
навошта ім ведаць пра тое
дзе канчаецца чалавечнасць

навошта ім увогуле нешта ведаць

уяўляеш
такіх як яны — большасць

* * *

аднойчы я падумала што мы ніколі больш
не пабачымся
і на старонках памяці твой вобраз не будзе пазначаны
мне стала сумна ад такой незваротнасці
і я падумала што сітуацыя даволі гаротная
а пасля я падумала а што калі б раптам у нейкую
сонную раніцу
каханкі мае вярнуліся са сваімі незагойнымі ці
загоенымі ранами
і сталі б стукаць у дзверы і распавядаць пра мінулае
і нешта згадаць галасамі прачулымі
а пад вокнамі коні б іржалі і чакала карэта з вазніцаю
тая самая ў якой далёка не з'едзеш а можна
канчаткова спыніцца
то я напэўна б кінула ўсё і госпадзе напямілы
пабегла б куды падалей і магчыма нават
з бутэлькай тэкілы
і разглядаючы голкі смарагдавых кактусаў
на фоне ненатуральна сіняга неба
распавядала б што ў некаторых выпадках «ніколі»
ёсць самай трывалай глебай
ёсць самым найправільным выйсцем найдасканалым
збавеннем
белым колерам без аніякіх адценняў

* * *

каханне маё далёкае
Бераг Слановай Косці
якія гарантыі ўзаемнасці
якія караблі туды даплывуць
непрыдуманая казка
і зразу столькі таемнасці
мой чарнаскуры Джамба
ці як там цябе завуць
я абыду ўсе пальмы
і пра Еўропу забудуся
Джамба ніколі не плача
Джамба гадуе сыноў
і ўрэшце я зразумею
што гэта вялікая ўдача
Бераг Слановай Косці
найлепшы з найлепшых сноў

* * *

Кожны дзень анёл нябеснай канцылярыі разбірае лісты. Некаторыя аўтары абвясцілі сябе святымі і з дзіўнай рэгулярнасцю пішуць у спадзяванні дастукацца да Бога, у спадзяванні, што Бог іх пачуе і заменіць запчасткі ў гэтым несправядлівым свеце. Ад доўгага чакання яны страцілі розум і цяпер ужо самі не памятаюць: навошта?

Якія здані стаяць за іх спінамі? Якія шатаны гуляюцца з іх думкамі? Ён мог бы даведацца, але баіцца, што гэта іх загубіць. Таму анёл нябеснай канцылярыі проста выклікае механіка.

Чорны цень праходзіць за непрычыненымі дзвярыма. Анёл ставіць пячаткі і складае лісты ў пульхную тэчку з надпісам *Mens alienata*.

Свет захоўвае сваю нязменнасць. А Бог спакойна назірае за працай яго шматлікіх механізмаў.

Да наступнага дня.

* * *

пад мікраскопам
пад пільным вокам старэйшага брата
пад пільным вокам старэйшых сёстраў
што жадаюць пранікнуць глыбока
па калідоры нібы па моры
дзе кожны кільватэр навідавоку
і думка бязлітасна душыць
што так прэпаруюць чужыя душы
што ў гэтай нацятай прасторы
іх вывучаюць нібы інфузорый

дай мне руку тваю чалавек
твая безабароннасць палохае
твая постаць здаецца крохкаю
а праца розуму спыненай
плямы шэрыя плямы сінія
словы маніпулятыўныя

надыходзіць вечар
і праз ваконную раму вялікая поўня
разглядае напружаныя фігуркі
дзетак якія ўжо выраслі
але ўсё яшчэ хочуць гуляць
чаму ж не ў мячыкі
хлопчыкі-зайчыкі
чаму ж не ў чароўныя карцінкі
дзяўчынкі-мальвінкі
свет падзелены на дзве палавінкі
нашую і не нашу

пад мікраскопам

Снежань

Ці мае нешта сэнс
акрамя нашай веры
у магчымасць расхістаць
у магчымасць парушыць
зрушыць з месца або спыніць
задаць тон або выключыць гук...
Ісці туды
дзе перагароджаныя артэрыі
і заціснутыя вены
здзіўленымі вачыма
вывучаць схаваныя рысы твару
не ведаючы адказу
на пытанне «за што»...
Ці мае нешта сэнс
акрамя нашай упэўненасці
што не дарэмна...

* * *

— Мой генерал,
тваё войска стамілася.
У жаўнераў не хапае волі,
яны не хочуць перамогі.
Яны хочуць толькі заснуць
і не прачынацца.

Мой генерал,
іх зброя панікла ў бяссілі,
ім здаецца,
што яны нічога не могуць.

Мой генерал,
ці магчыма стаць цвёрдым,
нібыта скала,
аб якую разаб'ецца варожае
войска?

Мой генерал,
ці магчыма?..

— Вытры слёзы, хлопчык.
Над табою неба, над табою зоры,
на жаль, твае слёзы не стануць зорамі.
Вытры слёзы.
Пад табою зямля,
але і камянямі яны не стануць.
Нават калі твой шлях будзе шляхам воя,
хто сказаў,
што воі не плачуць?
Воі ўмеюць спыняць свой плач.

І не трэба,
кажу табе, не трэба баяцца.
Памятай,
Сун Дзу аднойчы сказаў:
«У вайне мае значэнне перамога».

А цяпер дабранач.

Роздум над вершамі

На вялікі жаль,
я даўно ўжо не п'ю —
ні ранкам, ні вечарам.
Відаць, мой арганізм
вычарпаў усе свае рэсурсныя магчымасці.
Я нават не заўважыла,
як кінула паліць.
Затое ў нядзелю,
калі ўсе яшчэ спяць,
я выслізгваю з ложка,
заварваю каву
(гэта я пакуль што магу сабе дазволіць)
і з кубачкам кавы
чытаю вершы Букоўскі.
Усе яшчэ спяць,
а я думаю
пра іншае вымярэнне чалавечага жыцця.

Адпаведнае сабе самому, ці што?

Яшчэ я спрабую ўявіць
заход сонца з бутэляй і сігарай
і пустыню, а за ёю горныя хрыбты.
«Ок», думаю я, не ўсё так страшна,
галоўнае бачыць перспектыву.

І бяскончасць,
у якую рухаецца статак дзікіх скакуноў.

* * *

Хто сказаў «маўчанне»?
Сапраўднае золата — слова.
Вось я і раблюся ашчаднай.

* * *

пустымі сонечнымі вуліцамі
дзе няма ніводнай жывой душы
дзе толькі дворнік змятае з прыступак сонечны пыл
а драўляныя лаўкі пахнуць свежаю фарбай
іду не я

там доўгія крохкія цені абуджаных дрэваў
перацякаюць з аднаго боку вуліцы на другі
і робяцца мастамі для нябачных радасцяў

і тэлефон згубіла не я
гэта мужчыны страцілі свае галасы
і схаваліся ў срэбныя скарбонкі нібыта ў панцыр

засталася адна толькі музыка

музыка што яскравай стужкай-хвостом
уздымаецца за паветраным шарам
і разам з ім адлятае за далягляд

я жыву ў далонях гэтага імгнення
бо скончыліся дні і скончыліся ночы

і нават калі мне мільёны гадоў і ўва мне мільёны
гарадоў

знаёмых да апошняй драбніцы і зусім невядомых
і нават калі каханне яшчэ не прычына
каб адмовіцца ад саміх сябе
хоць адсутнасць кахання яшчэ не прычына
каб адмовіцца ад саміх сябе
хоць нішто не прычына
людзі ўсё роўна ператвараюцца ў самазабойцаў

а калі ўсё ж такі надыходзіць раніца
то такая раніца як міласэрнасць

дзе шукаць твой водар
іланг-іланг

* * *

раскладаючы словы на літары
структуру на яе кампаненты
да якой адсутнасці можна дайсці
блакітнай ружовай
а можа залатой

кветка гарбаты
раскрыецца ў кіпені
і калыхаючыся ў вадзе
праспявае песню
быццам птушка на цернях

функцыянаванне свету залежыць
выключна ад гэтай песні
гэтаксама як і ад крылляў матыля
бо ўсё астатняе
толькі словы

Архіў

Рэльефы падэшваў на мяккім асфальце
перадвячэрнім часам нагадваюць
аб тых, хто прайшоў па горадзе,
запоўненым невядомымі пахамі
відавочна іншаземнага паходжання.
Ты не пазнаеш болей гораду —
о, гэтыя бясконцыя змены!
Цікава, а ці пазнаю я цябе?

Мае вены, што з кожным годам
робяцца ўсё больш заўважнымі,
запаўняюцца сонечнай плазмай,
якая паступова выцясняе кроў.
Я гартаю рукапісы, што так доўга маўчалі,
у спадзяванні даць ім голас,
а пасля ступаю ў чарговае лета,
і мой след застаецца на мяккім асфальце.

* * *

ты пісаў пра вуліцы незнаёмага горада
схаванага ў ракавіне з якой аднойчы выйшаў
світанак

схаванага ў кроплі бурштыну
разам з усімі яго насельнікамі і ўсімі яго раслінамі
а я збірала твае вершы як дзіця збірае скарбы
ў бляшаную скрынку

з упэўненасцю што яны ніколі не згараць
вазіла іх з сабою па прасторах жытнёвых палёў
толькі жыта шумела на розных мовах
не ведаючы як гэта расці самому
парастаць самому не зважаючы на орды чужых
плямёнаў
гэта крапіва ведае як жыць гэта крапіва ведае
як выжываць

крапіва што вучыць мяне трыванню
яе дотыкі яшчэ доўга паколваюць рукі

* * *

У ціхую купальскую ноч
мятлікі здаюцца такімі пяшчотнымі,
у ціхую купальскую ноч
сэрцы робяцца шчодрымі-шчодрымі.
Вядзьмаркі валодаюць найбольшай сілай,
раскрываюцца старыя магілы,
раскрываюцца магілы новыя,
душы выходзяць з іх адмысловыя.
І вось тады мае нерукатворныя стварэнні
змогуць напоўніцу
матэрыялізавацца на непадуладных адлегласці
інтэрнэт-старонках,
і вось тады яны пачнуць сыпаць іскрамі,
а ты зразумееш, як і пра што,
бо ў ціхую купальскую ноч
табе ў вокны пастукаюць тутэйшыя кажаны
і прыпаўзуць нетутэйшыя скарпіёны,
а мая прысутнасць зробіцца неабавязковай,
таму я проста пакіну табе на доўгую памяць:
© Aksana Danilchuk.

у снах выгнанніка адзіных сущашэнняў,
што дасць за страчаныя дні мне камень,
які пазначыць мае косткі сярод іншых,
раскіданых па моры і па сушы шчодрай смерцю?
Вось яно як, Піндэмонтэ! З кладоў адыходзіць
нават Надзея — Багіня апошняя; рэчы
ўсе забыццё акаляе ў начной цішыні,
іх безупынна нястомная сіла
перастварае; людзей, іх магілы,
сляды прысутнасці — усё, што ад зямлі
і неба застаецца, час змяняе.

Але чаму дачасна так смяротны
ілюзію губляе, што ля межаў Дзіта¹
яго памерлага спыніць магла б?
Ці не працягвае ён і пад зямлёю жыць,
калі яму змаўкае музыка сусвету,
і ці не можа ён праз сумны клопат
у родных памяці яе трымаць? Ідзе ад неба
такая сувязь сэрцаў дарагіх,
нябесны дар людзям; і часта
цераз яе душа жыве з памерлым сябрам,
а з намі ён, калі зямля, што міласэрна
яго дзіцёнкам прыняла і ўгадавала,
у мацярынскім чэраве сваім апошні
даючы прытулак, абараняе мёртвыя парэшткі
ад бур раз'юшаных і ног неасцярожных
натоўпу, а імя каменне захавае,
і сябар, што струменіць водар кветак,
сущыць прах яго сваім пашчотным ценом.

І толькі той, хто ў спадчыну пачуццяў

не пакіне,

¹ Дзіт — антычная назва царства памерлых.

магілай не суцешыцца і ў думках
пасля хаўтураў беспрытульны дух свой бачыць
між плачу ў сутарэннях Ахерона¹
або прынятым пад крылом магутным
ўсёдаравання Боскага² — але свае парэшткі
пакіне ў крапіве пустэльнай глебы,
дзе не памоліцца каханая жанчына
і не пачуе ўздыхаў рэдкі падарожнік,
што нам з кладоў Прырода пасылае.

Новы закон між іншым загадвае сёння,
каб пахаванні схавалі ад сумных паглядаў,
і забірае імёны ў нябожчыкаў. Спіць без магілы
святар³ твой, Талія⁴; спяваючы табе пашану,
ён лаўр⁵ уздаваў пад бедным дахам
з такой любоўю і вянкi табе ўскладаў,
а ты сваімі жартамі ўпрыгожвала куплеты,
што джалілі ламбардскага Сарданапала⁶,
якому толькі рык быкоў прыемны:
яны са стайняў Адды і Цічына⁷
яго суцешваюць заганы і патрэбы.

¹ Ахерон — рака ў язычніцкім Пекле.

² Некаторыя крытыкі бачаць у гэтых радках спасылку на хрысціянскі чысцец, супрацьпастаўлены язычніцкай традыцыі антычнасці.

³ Маецца на ўвазе Джузэпэ Парыні (1729–1799), міланскі паэт, у чыёй асобе Фоскала бачыў прыклад грамадзяніна і патрыёта. Быў пахаваны ў агульнай магіле.

⁴ Талія — муза камедыі і сатырычнай паэзіі.

⁵ Лаўр — сімвал паэзіі.

⁶ Сарданапал — асірыйскі цар, вядомы сваімі заганамі; у паэме «Дзень» Дж. Парыні апісваў адзін дзень з жыцця маладога міланца, іранізуючы з яго эгаізму і пустога баўлення часу.

⁷ Адда і Цічына — дзве ракі, якія перасякаюць Падуанскую раўніну і пазначаюць межы Ламбардыі.

О, Муза мілая, ты дзе? Не чую я
амброзій водару — нябёснасці прыкметы —
між тых раслін, дзе я сяджу і ўспамінаю
свой родны дом. А ты сюды злятала,
каб сустракаць паэта ўсмешкаю пад ліпай,
што шамаціць сваім схілёным веццем.
Чаму не закрывае, о, Багіня, пахавальню,
таго, каму раней дарыла ціш і прахалоду?
Магчыма, ты сярод магіл плебейскіх
шукаеш месца, дзе святая спачывае
твайго Парыні галава? Бо гэты горад,
юрлівы спакушальнік вылегчаных спевакоў,
не даў яму між сцен сваіх ні ценю,
ні каменя, ні слова; і магчыма, яго косткі
скрываўленыя галавой бандыта,
што аплаціў грахі свае на пласе.
Ты чуеш, як скрабецца між развалін
і вецця ссохлага бадзяга-пёс, блукае
сярод магіл і з голаду скуголіць;
як з чэрапа выходзіць, дзе ад поўні
схаваны быў, шакал і скача між крыжамі,
параскіданымі па полі пахавальным,
і, брудны, папракае сваім плачам
праменні, што так шчодро дораць зоркі
забытым могількам. Цяпер дарэмна
расе няшчаснай ночы над паэтам, о, Багіня
ты молішся сваім. Ах! Болей кветка,
якой патрэбныя жывых пашана і каханых
слёзы, над памерлымі не ўзыдзе.

Ад дню таго, як людзям першабытным
алтар, суды і шлюб¹ адкрылі міласэрнасць

¹ Маюцца на ўвазе грамадскія інстытуты сям'і, юстыцыі і рэлігіі.

як да саміх сябе, так і да іншых, жывыя
ад дрэннага паветра і жывёлаў
няшчасных рэшткі забіралі, для якіх Прырода
спрадвечным рухам сэнс інакшы вызначае.
Магілы славы сведчаннем былі
і алтаром сынам; ад іх адказы
хатніх Лараў¹ сыходзілі, трымалі людзі
над прахам продкаў дадзенае слова:
свяшчэнны культ, што ў розных рытуалах
радзімы гонар, шкадаванне родных
перадаваў на працягу стагоддзяў.
І не заўжды служылі надмагіллі
падлогамі ў катэдрах, дзе змяшаны
з ладанам іх пах малельнікаў бянтэжыць;
а гарады не засмучаліся шкілетаў
прывідамі, бо начной парою маці
перапалоханыя прачынаюцца і цягнуць
аголеныя рукі да галоўкі любай
сваёй малечы, каб яе не патрывожыў
душы памерлай несупынны лямант,
што са святыні просіць у нашчадкаў
аплочаных малітваў. Кедры й кіпарысы,
струменячы ў паветры чысты водар,
вечназялёныя галіны над кладамі прасціралі
у гонар вечнай памяці, і вазы
каштоўныя прымалі слёзы запаветаў.
Сябры скрадалі сонечныя промні,
каб асвятліць начныя сутарэнні²,
бо вочы чалавека перад смерцю шукаюць

¹ Лары — у антычным Рыме абагаўлёныя душы памерлых, якія абаранялі дом.

² Гаворка ідзе аб магільных лампадках.

Сонца; і апошнія грудзей усіх уздыхі
святлу, якое знікне, узыходзяць.
Фантаны, разліваючы ваду жывую,
вырошчвалі фіялкі, амаранты
на глебе могілак; і хто садзіўся,
каб малако разліць і выказаць свой смутак
памерлым дарагім, той найсвяцейшым пахам
дыхаў,
бы тым, які лунаў над Елісейскімі палямі¹.
Ілюзія, народжаная сумам,
што робіць мілымі гаі кладоў вясковых
ангельцам маладым, пакліканым любоўю
да маці страчаных, дзе Геніям²
яны маліліся, каб той герой вярнуўся,
які з галоўнай мачты карабля
ім пераможанага³ вырабіў труну.
Ды там, дзе прага слаўных дзеянняў заснула,
дзе страх і сквапнасць грамадой кіруюць,
пампезнасць непатрэбная магільных
калон і новых манументаў мармуровых
паказвае праклятай Смерці вобраз.
А мудры люд, багаты люд, шляхетны⁴,
краса і розум італійскіх земляў,

¹ Елісейскія палі — язычніцкі рай, тое, што Элізіум.

² Геній — у антычным Рыме боства, якое суправаджала чалавека на працягу ўсяго жыцця, а пасля смерці знаходзілася каля яго магілы. Былі геніі, пад чыёй абаронай знаходзіліся дзяржава, горад або пэўная мясцовасць.

³ Гаворка ідзе пра адмірала Нельсана. Лічыцца, што пасля бітвы пры Абукіры (1798) ён з драўніны караблёў пераможанага флота Напалеона вырабіў труну.

⁴ Маюцца на ўвазе тры выбарчыя калегіі, вызначаныя Напалеонам: інтэлектуалы, багатая буржуазія і арыстакраты.

жывым у пышных залах пахаваны,
і герб яму адзіным суцяшэннем.
І нам прытулак ціхі смерць рыхтуе,
дзе ўрэшце задаволіцца фартуна
сваёй вендэтай, дзе сябры спадкуюць
не скарбніцу багацця, а пачуцці
высокія і вольных вершаў прыклад.

Да спраў шляхетных запальваюць моцных

духам

моцных магілы, о Піндэмонтэ, і робяць
для пілігрымаў святой і прыгожай зямлю,
у якой іх прытулак. Калі я знайшоў надмагілле,
дзе спачывае цела таго велікана¹,
што, гартаваўшы жазло для далоні ўладарнай,
лаўраў пазбавіў яго і тлумачыў народу,
колькі крывавай слязы па-над ім пралілося;
і мастака надмагілле², што ў Рыме Анёлам
новы Алімп збудаваў; і таго, хто пабачыў³
рухі пад купалам вечным нябёсаў
іншых планет у святле нерухомага Сонца,
хто ўпершыню для Ангельца⁴, каб крылле
змог распасцерці, дарогі Сусвету разведаў,
то закрычаў: «Блаславёнаю будзь за паветра⁵,
поўнае моцы жыццёвай, за рэкі,
што праліваюць з вяршыняў сваіх Апеніны.
Радасны Месяц з празрыстых вышыняў
ясным святлом апраанае пагоркі,

¹ Гаворка ідзе пра Мак'явэлі і асветніцкую канцэпцыю яго кнігі «Уладар» («Il Principe»).

² Мікеланджэла Буанароці.

³ Галілеа Галілей.

⁴ Ісаак Ньютан.

⁵ Аўтар звяртаецца да Фларэнцыі.

ад вінаграду вясёлыя; кветкі
з поўных сядзіб і аліўкавых дрэваў далінаў
тысячы водараў небу твайму пасылаюць:
слухала першай, Фларэнцыя, ты песняспевы,
што залагодзілі сум Гібеліна¹ ў выгнанні,
ты і бацькоў дарагіх, ты і мову
вуснам салодкім дала Каліёпы²,
тым, што Любоў, распранутую ў Грэцыі й Рыме,
зноў захінаючы ў вэлюм бялюткі, вярнулі
чыстым абдымкам Нябеснай Венеры;
толькі шчаслівая болей, бо ў храме адзіным³
гонар сабраны Італіі ты зберагаеш,
можа, апошні з часоў, як трыклятыя Альпы
і пераменлівы лёс чалавечай фартуны
зброю тваю захапілі і скарбы, і веру,
і захапілі радзіму — усё, апроч успамінаў,—
дзеля таго, каб у час, як надзея на славу
дзецям Італіі розумам смелым заззяе,
мы б атрымалі натхненне адсюль. І да мармураў
гэтых
часта прыходзіў натхняцца Віторыё⁴.
Моўчкі блукаў, на багоў раззлаваны радзімы,
па берагах апусцелых Арно⁵, прагна

¹ У XIX ст. Дантэ часта называлі гібелінам за падтрымку імператарскай улады, хоць ён і быў гвельфам.

² Гаворка ідзе пра Франчэска Петрарку, які ўслаўляў духоўнасць кахання; Каліёпа — муза паэзіі.

³ Храм Санта Крочэ (Святога Крыжа) у Фларэнцыі.

⁴ Віторыё Альф'еры (Vittorio Alfieri, 1749—1803) — італьянскі паэт і драматург, разам з Парыні найбольш паважаны Фоскала. Пахаваны ў храме Санта Крочэ, помнік пабудаваны славутым італьянскім скульптарам Антонію Канова.

⁵ Арно — рака, што працякае праз Фларэнцыю.

палі і неба сузіраў; паколькі
не супакойвала нішто трывогі,
суровы прыпыняўся; і на твары
надзею замяняла бледнасць суму.
Тут, сярод волатаў духу, ён вечна жывы, а косці
любоў да радзімы трывожыць. О, так! Богі
вяшчаюць з той цішыні найсвяцейшай:
грэкаў адвагу і ярасць натхнялі яны супраць
персаў

у Марафоне¹, калі асвяцілі Афіны
слаўных герояў магілы. Морапраходзец,
што бараздзіў тыя хвалі навокал Эўбеі,
бачыў праз цемру начную, як іскры ляцелі
і сутыкаліся з мечамі шлемы,
як узнімаліся дым і агонь і як здані
жаўнераў бліскалі зброяй жалезнай —
бойкі шукалі; між жахаў начной цішыні
доўга грымелі па полі і ўдалеч ляцелі
грукат фалангаў і заклікі трубаў,
і набліжэнне шалёнае коней,
што на скаку паміраючых шлемы тапталі,
лямант і гімны, і Паркаў² трывожныя спевы.

Шчаслівы ты, бо вольную краіну ветру³
парою маладой, Іполіта, наведаў.
І калі плыў твой карабель за выспы
мора Эгейскага, чуў ты, бясспрэчна,
спеў Гелеспонта аб справах мінулых, аб бітвах,
чуў, як трывожнае мора шумела,

¹ У бітве пры Марафоне (490 да н. э.) грэкі перамаглі персаў.

² Паркі — міфічныя істоты, якія прадказвалі лёс чалавека ад нараджэння да смерці.

³ Маецца на ўвазе Грэцыя.

што па-над целам Аякса Ахілаву зброю
несла да мыса Рэтэйскага; шчодрым
смерць справядліва пашану адмерыць:
зброяй здабытай пацешыцца хітрага розуму
і дапамогі цароў не хапіла Улісу¹ —
у карабля беспрытульнага хваля яе адабрала,
што замагільныя богі паслалі.

Але мяне, каго часы і гонару пачуцці
ісці змушаюць у чужыя людзі,
мяне згадаць герояў клічуць Музы,
якія думак ход падказваюць смяротным.
Яны садзяцца вартаўніцамі магіл і ў момант,
як час сваім халодным крыллем там змятае
руіны нават, радуюць Пімплеі²
сваімі спевамі пустэльні, і перамагае
гармонія тысячагоддзі цішыні.
І сёння ў незасеянай Траядзе³
наведвальнікаў вечна вабіць месца,
што ўвекавечыла сабою Німфа,
Юпіцера нявеста, бо дала яму Дардана-сына⁴,
і ад яго пайшлі і Асарак, і Троя,
і пяцьдзясят сыноў, і царства Юліі людзей.
Аднак калі пачула Паркі спевы,
што да Элізіума клікалі Электру
з жыццёвае прасторы, то апошні

¹ Фоскала выкарыстоўвае наступны міф: Аякс, да якога па праве павінна была перайсці зброя Ахілеса, памёр ад смутку, калі Уліс падманам яе адабраў; аднак богі выцягнулі яе з карабля Уліса, каб пакласці на магілу Аякса.

² Пімплеі — музы з гары Пімпла.

³ Траяда — рэгіён, у якім знаходзілася Троя.

⁴ Дардан — заснавальнік царскай дынастыі Троі і роду Энэя (Юліі людзей), аднаго з самых значных у Рыме.

Юпіцеру паслала заклік свой. Казала:
«Калі мой твар і косы дарагімі
табе былі і ночы, поўныя бяссоннае пяшчоты,
а воля Лёсу для мяне не мае лепшых падарункаў,
абарані хаця б ад неба мёртвую сяброўку,
каб памяць пра тваю Электру засталася».
І так гаворачы, памерла. Плакаў несучешна
па ёй Алімп; ківаючы бяссмертнай галавою,
ліў з валасоў сваіх амброзію на німфу
і асвятчаў ёй цела і магілу¹.
Тут Эрыхтоній² спачыў, дрэмлюць рэшткі
мудрага Іла³; тут валасы дарэмна распускалі
траянскія жанчыны, ай! прасілі
сваіх мужоў, каб аддалілі лёс няўмольны;
сюды Касандра, калі Бог прадбачыць
ёй ранак дапамог смяротны Троі,
прыйшла і ценям праспявала спеў журботны,
сюды скіроўвала нашчадкаў і вучыла
журботным лямантам траянцаў юных.
Казала, уздыхаючы: «О, як дазволіць
вам воля неба з Аргасу⁴ вяртанне,
дзе давядзецца вам пасці каней Лаэрта сына
і Цідзіда⁵, дарма вы будзеце радзіму
шукаць! Муры, стварэнне Феба⁶,

¹ Магіла Электры стала пахавальняй траянскіх цароў.

² Эрыхтоній — міфічны цар Афінаў, сын Гефеста і Геі.

³ Іл — праўнук Зеўса (Юпіцера) і Электры, заснавальнік Троі.

⁴ Пад Аргасам маецца на ўвазе Грэцыя, куды траянцы трапілі ў якасці рабоў.

⁵ Цідзід — сын Цідзія Дыямед, сын Лаэрта — Уліс (Адысей), адныя з пераможцаў Троі.

⁶ Феб (Апалон) — адзін з самых старажытных багоў Грэцыі, які з цягам часу пачаў апекавацца мастацтвам, паэзіяй і музыкай.

дыміцца будуць у сваіх руінах!»
Ды родны дом Пенаты¹ Троі знойдуць
у пахавальнях, дадзеных Багамі,
каб славу захаваць высокую ў нягодах.
Вы, кіпарысы з пальмамі, якіх нявесткі
Прымавыя² садзяць, вырасціце хутка,
удовінай палітыя слязою. Абараніце
маіх продкаў; ну а той, хто зможа
адвесці ад свяшчэнных дрэў сякеру,
адчуе за памерлых боль слабейшым
і алтара кранеца блаславёна.
Абараніце маіх продкаў! І аднойчы
убачыце: сляпы жабрак³ блукае
пад вашым ценем старажытным і, рукамі
махаючы, у пахавальні зазірае, гладзіць урны
і задае пытанні ім. Паскардзяцца глыбіні
таемныя, распавядуць усе магілы
пра двойчы зруйнаваны Іліён і двойчы
адроджаны над вулкамі нямымі,
каб прыгажэйшым стаў трафей апошні
Пелеевых сыноў⁴, пасланных лёсам.
Святы паэт пакуты лірай супакоіць
і ўвекавечыць Грэцыі цароў па свеце
усім, што бацька Акіян вялікі абдымае.
Ты гонар слёз таксама атрымаеш, Гектар⁵:

¹ Пенаты — богі-абаронцы радзімы.

² Прыам — апошні цар Троі, у якога было пяцьдзясят сыноў.

³ Гамер, аўтар «Іліяды» і «Адысеі».

⁴ Сыны Пелея (або Пеліды) — Ахіл і Пір, у Фоскала маюцца на ўвазе грэкі.

⁵ Гектар — адзін з абаронцаў пераможанай Троі, забіты ў двубоі Ахілам; мёртвае цела Гектара замест пахавання было зняслаўлена былым ворагам.

паўсюдна кроў, якая льецца за радзіму,
святою і аплаканаю будзе, покуль Сонца
над бедамі ўзнімаецца людскімі.

1806–1807

*Алесандра Мандзоні /
Alessandro Manzoni
(1785–1873)*

**Пятага траўня¹
(урывак)**

Памёр. І цяпер нерухомы,
подыхам смерці скаваны,
магутнага духа прытулак —
цела ляжыць занядбана,
звесткай глухой, апошняй
раптам зямлю скалануў,

носьбіта лёсу ўладарнага
нема спачын шануе;
ці хутка яна падобную
сілу цяпер адчуе,
каб пыл яе акрываўлены
крокам сваім крануў.

Муза мая глядзела
моўчкі на бляск пасаду;
на змены бясконцыя долі:
падзенні, узлёты і здрады,
не стаў я да тысячы гукаў
голос свой далучаць;

вольны ад словаў ліслівых,
ад баязлівых паклонаў,
узрушаны промня знікненнем,

¹ 5 мая 1821 г. — дзень смерці Напалеона.

ён загучаў пранікнёна;
і спеў над труной узнімае,
каб памяць аб ім захаваць...

...О, неўміручая вера!
слаўся з трыумфамі разам!
Можаш дадаць і яшчэ адзін:
падобны геній ні разу
перад Галгофы ганьбай
дасюль галавы не схіляў.

Парэшткі яго стамлёныя
ад кпінаў пазбаў пякучых,
Бог, што ўздымае і скідвае,
што суцяшае і мучыць,
да ложка яго смяротнага
сышоў і самотна ўстаў.

1823

*Джакама Леонарды /
Giacomo Leopardi
(1798–1837)*

Бясконцасць

Заўжды быў мілы мне бязлюдны ўзгорак гэты
і агароджа, што без значнай часткі
далёкі небакрай пагляду пакідае.
Але калі сяджу і пазіраю, то прасцяг
бязмежны па-за ёй і нетутэйшае
маўчанне, і найглыбейшы супакой
у думках бачацца; яшчэ крыху — і сэрца
спужалася б, напэўна. І калі ветру
чую шапаценне між раслін, той
цішыні бясконцасць з гэтым гукам
я параўноўваю: і згадваецца вечнасць,
і мёртвыя часы, і час цяперашні,
жывы, і шум яго. Вось так у гэтай
неабсяжнасці мае знікаюць думкі —
і мне салодкае крушэнне ў гэтым моры.

1819

Вечар святочнага дня

Светлая ноч, і ў празрыстай пяшчоце, без ветру,
месяц над дахамі лёг між садоў непарушна
і з вышыні асвятляе выразнасць абрысаў
кожнай далёкай гары. О, мая радасць,
заціхлі ўсе ўжо сцяжынкі, і на тэрасах
зрэдку мільгае лямпы агеньчык начны:
спіш, агарнуў цябе сон бласлаўлены
ў ціхіх пакоях тваіх; не турбуе цябе
клопат ніякі; і нават падумаць не можаш,
рану якую нанесла ты сэрцу майму.
Спіш; ну а я тое неба, што з выгляду
добрым здаецца, пайду да акна павітаю
і ўсемагутную вечнасць прыроды,
задушлівай мне. «Я ў надзеі таксама
табе адмаўляю, — сказала яна, — і ў надзеі;
толькі ад слёз твае вочы цяпер заблішчаць».
Быў гэты дзень урачыстым, а зараз ад тлуму
ты адмачні, і магчыма, згадаеш у сне
колькі ты паланіла і колькі
упадабала сама: ды не я, спадзявацца не буду,
у думках прыйду да цябе. А пакуль я пытаю,
колькі мне жыць застаецца, і вось на зямлю
падаю я, і крычу, і дрыжу. О, жахлівыя дні,
што юнацтва пазбавілі шчасця. Ды з блізкай
дарогі я песню самотную чую,
якую пье працаўнік, ідучы позна ўночы
ў свой небагаты прытулак пасля вечарынкі;
сэрца маё так балюча сціскаецца
думкай, што ўсё прамінае на свеце,

не пакідаючы следу. Вось так праміне
свята імгненне, і буднямі зменяцца дні
весьялосці, а час непазбежна падхопіць
і прэч водгук жыццёвых падзей панясе. Галасы
дзе старажытных народаў цяпер? Дзе той кліч
продкаў праслаўленых нашых і Рымскай імперыі
веліч былая, і звонкая зброя, і слава,
што разышлася паўсюдна зямлёю і морам?
Вось — цішыня і спакой, і навокал
адпачывае ўвесь свет і не згадвае болей пра іх.
Дзяцінства парою майго я так прагна
святочнага дня выглядаў, а пасля,
як свята мінала, не спаў, мне здаваўся
пакутлівым ложка; і позняй часінай начною
ад песні, якая сюды далятала са сцежкі
і паступова сціхала далёка-далёка,
мне гэтаксама шчымела ў грудзях.

1820

Сабе самому

Сціхнеш навечна цяпер,
сэрца сталёнае. Знік той апошні падман,
які я за вечны ўважаў. Знік. І я адчуваю,
што ў душах не толькі надзея, —
нават жаданне падманаў прывабных патухла.
Сціхні навечна. Дарэмна
білася ты. Не маюць значэння
твае парыванні, і ўздыхаў зямля
нявартая. Горыч і сум —
жыццё і нічога другога: і багна ёсць свет.
Замоўкнеш цяпер. Апошні
адчайвайся раз. Нашаму роду лёсам
дадзена толькі памерці. Цяпер пагарджаю
табою, прырода, жорсткай
таемнай уладай, што беды агульныя множыць
і вечную марнасць быцця.

1930

*Луїджы Мерканціні /
Luigi Mercantini
(1821–1872)*

Жняя з Сапры

Трыста было іх, юных і ўдалых,
смерць іх забрала!
Уранні ішла я на жытняе поле
і ўбачыла лодку між хваляў раздолля:
то параход паміж хваляў імчаў
і ў вышыню трыкалор уздымаў.
Ён каля выспы Понца спыняўся,
трохі пабыў там і з якара зняўся;
вось ён прычаліў, на беразе ўсталі
людзі са зброяй, ды ў нас не стралялі.
Трыста было іх, юных і ўдалых,
смерць іх забрала!
Людзі са зброяй, ды ў нас не стралялі,
а на каленях зямлю цалавалі.
Кожнаму з іх я ў твар зазірнула —
ва ўсіх былі слёзы і ўсмешка мільгнула.
«Бандыты,— спыталіся ў іх,— што вам трэба?»,
ды не ўзялі яны нават хлеба;
крыкнулі толькі з натхненнем і верай:
«Прыйшлі мы памерці за родны бераг».
Трыста было іх, юных і ўдалых,
смерць іх забрала!
Адважны юнак наперадзе крочыў —
валасы залатыя, блакітныя вочы.
У хваляванні я хлопца спыніла:

«Адкуль, прыгажун-капітан, столькі сілы?»
Ён адказаў: «О, сястра дарагая,
мы за радзіму смерць выбіраем.
Сэрца маё ў грудзях задрыжала,
«Хай Бог вас ратуе»,— я прашаптала.
Трыста было іх, юных і ўдалых,
смерць іх забрала!
У дзень той я больш на жніво не пайшла,
а следам за імі ісці пачала:
двойчы жандараў яны сустракалі,
новую зброю сабе здабывалі.
Толькі пачуліся так нечакана
гукі трубы і бой барабанаў,
і ля кляштару між дыму і стрэлаў
тысяча, можа, на іх наляцела.
Трыста было іх, юных і ўдалых,
смерць іх забрала!
Трыста было іх, яны не ўцякалі,
мужна змагаліся і паміралі;
ды паміралі ў баі за айчыну,
і рэкі крыві цяклі на раўніну;
падчас барацьбы я малітвы шаптала,
толькі раптоўна глядзець перастала:
таму што не бачыла больш сярод іх
блакітных вачэй, валасоў залатых.
Трыста было іх, юных і ўдалых,
смерць іх забрала!

1857

**Джавані Праці /
Giovanni Prati
(1814–1884)**

Ледзяныя кветкі

Ты бачыла на зімніх вокнах зледзянелых
намаляваныя фантазіяй прыроды
суквецці, што пад сонцам гінуць смела,
але вачам прыносяць асалоду?

Калі ў тваёй сваю пазнаю долю,
то гіяцынты дзіўных сноў тваіх растануць,
бы кветкі з лёду, што насмешліваю воляй
жывыя ранкам, а пад вечар вянуць.

Насмешлівай, для вечнасці адзінай,
як свет і неба, а для нас імклівай,
нібы знікненне чарадзейнае карціны.

Хоць ганарлівы чалавек, віньеткі
на бедных вокнах, быццам дар шчаслівы, —
імкнецца ўбачыць ледзяныя кветкі.

*Нікало Тамазэа /
Niccolo Tommaseo
(1802–1874)*

Шчодрасць выкуплення

Ты, як імгненныя іскры, нябесныя зоры
рухам рукі сваёй можаш тушыць і запальваць нанова,
месцяца, Госпадзе, тысячы светаў прасторы
толькі ў адзінай крыві тваёй кроплі барвовай.

Быццам бы жменю каштоўнага чыстага зерня,
тысячы вогненных сонцаў ў руцэ Ты сціскаеш;
тысяч планетаў грамады бясконцыя маеш —
кропля крыві тваёй бы Акіян невымерны.

Будучы лёс і мінулае цэлых сусветаў
кропляй крыві, што Марыя дала, паяднаны.
Гэтая кропля крыві, на пакуты адданай,—
месца любові і рухаў няспынных для тысяч сусветаў.

Вышыні

Дрэва нябеснае, дзе выпяваюць сусветы,
быццам плады на галінах яго жыццядайных,
нам сузіраць дазваляе між рухаў бясконцых планетаў
новыя сферы ў прасторах нябёсаў бяскрайніх;
там, па-за небам адным, паўстаюць іншых светаў
межы, праз іх на арбітах сваіх палымняных
сонцы міргаюць здалёк светлякамі, што кружаць
цёмным хмызом, або пчоламі ў ружах.

*Джозуэ Кардучы /
Giosuè Carducci
(1835–1907, лаўрэат
Нобелеўскай прэміі (1906))*

Дзень Святога Марціна¹

Туман па колкіх пагорках
халодным дажджом цярусіць,
і пад містралем скрушна
пеннае мора крычыць;

а па завулках прадмесця
ад выпявання вінаў
водар віруе дзіўны,
сэрца й душу весяліць.

Дровы палаюць, ледзь чутна
пожаг шыпіць духмяны:
стаў паляўнічы на ганак,
свішча і ў неба глядзіць,

там сярод медных хмараў
птушак чорная зграя,
быццам думкі ў выгнанне,
ў зорны вечар ляціць.

1883

¹ Дзень Святога Марціна — 11 лістапада.

Альда Палацэскі /
Aldo Palazzeschi
(1885–1974)

Сонца

Праехаць бы Гішпанію
з чырвоным парасонам.

Праехаць бы Італію
з зялёным парасонам.

На лодачцы маленькай
з блакіным парасонам
праплысці бы па моры:
дайсці б да Парфенона
з ружовым парасонам
у россыпах фіялак.

*Джузэпэ Унгарэці /
Giuseppe Ungaretti
(1888–1970)*

Раство

Не хачу я
апынуцца
у спляценнях
дарогі

У мяне
за плячыма
знямога

Пакіньце мяне так
нібыта
рэч
кінутую
недзе
у куце
і забытую
Тут
адчуваю
толькі
пяшчоту цяпла
Я
і некалькі
колцаў дыму
са мною
каля камінка

1916

Эўджэніё Мантале /
Eugenio Montale
(1896–1981, лаўрэат
Нобелеўскай прэміі (1975))

* * *

Апаўдні, збялелы й задуменны,
ля распаленых садовых сценаў
слухаю ў цернях і ссохлых галінах
шчоўкат драздоў, шоргат змяіны.

На расколінах глебы ці вікі кудзерках
рыжых мурашак рухі вартую,
што ланцужкі на грудках маленькіх
то разарвуць, то перакрыжуюць.

Бачу праз лісце ў далёкай прасторы
луску зіхатлівага мора,
а вакол уздымаюць траскучыя песні
цыкады з вяршыняў бязлесных.

І насустрач сонцу, што ў вочы ззяе,
пайду і адчую з сумным здзіўленнем,
што гэты рух ля сцяны, дзе па краі
аскепкі бутэлек бітых складаюць, —
само жыццё і яго цяпенні.

1916

***Сальваторэ Куазімада /
Salvatore Quasimodo
(1901–1968, лаўрэат
Нобелеўскай прэміі (1959))***

І адразу — вечар

Кожны стаіць самотна ў сэрцы сусвету,
працяты сонечным промнем:
і адразу — вечар.

1929

**Чэзарэ Павэзэ /
Cesare Pavese
(1908–1950)**

Лета

Ёсць светлы сад за агароджай нізкай
з сухой травою і святлом, што спальвае памалу
яго зямлю. Святлом, якое згадвае пра мора.
Ты дыхаш травою гэтай. Валасы кранаеш
і страсаеш успамін.

Я бачыў, як упалі
плады салодкія з глухім ударам
на знаёмую траву. Так ад пульсацыі крыві
ты ўздрыгваеш. Ты павярнула галаву,
нібы вакол ёсць нешта незвычайнае ў паветры
і незвычайная ёсць ты. І смак аднолькавы —
тваіх вачэй і цёплага ўспаміну.

Ты слухаш.

Словы, якія ты слухаш, ледзьве кранаюць цябе.
На тваім спакойным твары — яснасць пакоры,
што адбіваецца за спінаю ў святле мора.
На тваім спакойным твары — ціша, што сэрца сцяла
з глухім ударам і цісне з яго старую пакуту
сокам з пладоў, што некалі ўпалі.

1940

Песня

Аблокі звязаныя і з зямлёй, і з ветрам.
І пакуль будуць аблокі над Турынам —
будзе цудоўным жыццё. Узнімаю галаву —
і вялікая гульня адбываецца там, пад сонцам.
Там белыя цвёрдыя масы, і вецер там кружыцца,
вецер блакітны, — часам ён іх разбурае
і робіць з іх ветразі, насычаныя святлом.
З-над дахаў усё накрываюць
тысячы белых аблокаў — грукат, натоўп, камяні.
Шмат разоў, прачнуўшыся, я бачыў, як аблокі
ўзнікалі ў празрыстай вадзе балей.
Дрэвы таксама яднаюць неба з зямлёю.
Бясконцыя гарады нагадваюць лес,
дзе неба ўзнікае вышэй, вышэй — у звужэнні вуліц.
Як дрэвы жывыя ўздоўж По ў воднай плыні,
так жывуць пад сонцам скупнасці дамоў.
Дрэвы таксама пакутуюць і паміраюць пад аблокамі,
чалавек сцякае крывёй і памірае, — але спявае
ад радасці
між зямлёю і небам, на вялікае здзіўленне
гораду і лесу. У мяне заўтра будзе час,
каб зачыніцца дома, сцяўшы зубы. А зараз жыццё —
гэта аблокі, расліны і вуліцы, што губляюцца ў небе.

1931

Бабіна лета

Узгоркі і бераг По выпалена-жоўтага колеру,
і мы падняліся ўгару, каб выспець на сонцы.
Яна расказвае мне — быццам яна мой сябар:
«Заўтра пакіну Турын і болей сюды не вярнуся.
Я стамілася жыць у турме».

Дыхаем водарам зямлі, а там, за дрэвамі,
у Турыне ў гэты час усе працуюць у турме.
«Я вярнуся да бацькоў, дзе, прынамсі, магу быць адна,
без слёз і без думак пра людзей, што жывуць.
Там я знайду свой фартух і адвяду душу, размаўляючы
дрэнна са сваякамі, і не выйду ні разу за ўсю зіму».
Лістапад у мястэчках — прыгожая пара года:
лісце колеру зямлі і зранку туман,
потым выходзіць сонца і разганяе туман.

Я гавару сам сабе
і дыхаю водарам холаду, які мае з раніцы сонца.
«Я з'еду, бо надта прыгожы Турын ў гэты час:
мне падабаецца гуляць па ім і бачыць людзей,
але пакуль усё ў цемры, даводзіцца замкнуцца
і сядзець дома,
пакутаваць вечарамі ад самоты». Яна хоча,
каб я сеў бліжэй,
быццам бы я ёй сябар. «Але ці магу я быць адна?
Дзень і ноч — праца — лесвіца — ложка —
калі я выходжу вечарам, то не ведаю, куды ісці,
вяртаюся злосная і ранкам не хачу ўставаць.
Якім прыгожым мог бы стаць Турын —
я б атрымлівала ад яго асалоду —
проста б дыхала ім». Дарогі і плошчы

маюць такі ж самы водар цёплага сонца,
што і тут, паміж дрэваў. Ты вернешся ў мястэчка.
Але Турын прыгажэйшы за ўсе мястэчкі.
«Калі б сёння я знайшла сябра, то засталася б
тут назаўсёды».

1942

Міф

Прыйдзе дзень, калі юны бог стане чалавекам.
Без болю, з мёртвай усмешкаю чалавека,
які зразумеў. А далёкае сонца, як і раней,
будзе праплываць,
афарбоўваючы чырванню пляжы.
Прыйдзе дзень, калі бог
не зможа згадаць, дзе былі ранейшыя пляжы.

Прачынаешся аднойчы раніцай, а лета памерла,
хоць у вачах, як учора, яшчэ хвалююцца
бліскавіцы і чуваць грукат сонца,
што стала крывёй. Свет змяніў колер.
Гара не дакранаецца болей да неба; аблогі
не збіраюцца болей у купы, як плады; праз ваду
не відаць болей гальку. Цела задумлівага
чалавека схіляецца там, дзе дыхаў бог.

Спякота скончылася, і скончыліся пахі зямлі
і вольная дарога, расквечаная людзьмі,
што не ведалі смерці. Летам не паміраюць.
Калі нехта знікаў, заставаўся юны бог,
які жыў за ўсіх і не ведаў смерці.
Смутак над ім быў ценом воблака.
Крок яго здзіўляў зямлю.

Цяпер стома
бязлітасна абцяжарвае ўсе часткі цела
чалавека: спакойная стома світанку,
якім пачынаецца дажджлівы дзень.

Пацямнелыя пляжы
забыліся на юнака, якому некалі было дастаткова
усяго толькі глядзець на іх. І мора паветра не ажывае
ад яго дыхання. Рухаюцца скароныя вусны
чалавека, каб усміхнуцца выгляду зямлі.

1935

Вершы з цыкла «ПРЫЙДЗЕ СМЕРЦЬ І БУДЗЕ МЕЦЬ ТВАЕ ВОЧЫ»¹

* * *

Прыйдзе смерць і будзе мець твае вочы,
тая смерць, што з намі заўсёды,
з ранку да вечару, бяссонна
і глуха, нібыта стары папрок
ці шкодная звычка. Твае вочы
будуць словам пустым,
крыкам маўклівым, цішынёй.
Такімі іх бачыш кожную раніцу,
калі схіляешся над сваім адбіткам
у люстэрку. О, мілая надзея,
у гэты дзень зведаем і мы,
што ты — жыццё, і ты — нішто.

Для кожнага смерць мае свой позірк.
Прыйдзе смерць і будзе мець твае вочы.
Адбудзецца як развітанне са звычайкай,
як назіраць у люстэрку
з'яўленне мёртвага твару,
як слухаць сцятыя вусны.
Сыдзем у вір нямыя.

22 сакавіка 1950

¹ Цыкл вершаў італьянскага паэта Чэзарэ Павэзе (Cesare Pavese, 1908–1950) «Прыйдзе смерць і будзе мець твае вочы» прысвечаны амерыканскай актрысе Канстанс Дулінг і быў знойдзены пасля смерці паэта ў яго пісьмовым стане. Упершыню надрукаваны ў аднайменнай кнізе Павэзе ў лютым 1951 года разам з цыклам «Зямля і смерць» (9 вершаў).

Прайду па Плошчы Іспаніі

Будуць нябёсы яснымі.
Адкрыюцца дарогі
на ўзгорак піній і камянёў.
Розгалас вуліц не зменіць
гэтага нерухомага паветра.
Кветкі распырсканыя
колерамі ля фантанаў
падміргнуць, быццам жанчыны
пасля ўцехі. Лесвіцы,
тэрасы, ластаўкі
заспяваюць у промнях сонца.
Адкрыецца гэтая дарога,
каменне заспявае,
сэрца заб'ецца, уздрыгваючы,
як вада ў фантанах, —
і такім будзе голас,
што ўзыдзе па тваёй лесвіцы.
Зведаюць вокны
пах камення і ранішняга паветра.
Адчыняцца дзверы.
Розгалас вуліц
стане розгаласам сэрца
у сарамлівым святле.

Будзеш ты — нерухомай і светлай.

28 сакавіка 1950

* * *

Ранкі мінаюць светлыя
і пустыя. Некалі так
адкрываліся твае вочы. Ранак
праходзіў павольна, быў вірам
нерухомага святла. Маўчала.
Ты, жывая, маўчала; рэчы
жылі пад паглядам тваім
(ні жалю, ні трывогі, ні ценю) —
як раніцай мора — ясна.

Дзе ты — святло — там ранак.
Ты была жыццём і рэчамі.
У табе мы, бяссонныя, дыхалі
пад небам, што і цяпер — у нас.
У той момант не было ні жалю, ні трывогі,
ні гэтага цяжкага ценю іншага
надакучлівага дня. О, святло,
далёкая яснасць, подых
задушлівы, перавядзі свае
нерухомыя ясныя вочы на нас.
Ранак, што праходзіць без
святла тваіх вачэй — цёмны.

30 сакавіка 1950

The night you slept¹

Нават ноч да цябе падобная,
далёкая ноч, што нема
плача ў глыбінях сэрца,
і стомлена зоркі праходзяць.
Шчака дакранаецца да шчакі —
халодныя дрыжкі, нехта
мучыцца і просіць цябе, самотны,
згублены ў табе, у тваім узбуджэнні.

Ноч пакутуе, і задыхаецца світанак,
беднае сэрца ўздрыгвае.
О, закрыты твар, цёмная туга,
узбуджэнне, што робіць сумнымі зоркі,
нехта, як ты, чакае світанку,
вывучае твой твар у цішы.
Ты распасцёрта ўладаю ночы
як замкнёны мёртвы далягляд.
Беднае сэрца ўздрыгвае,
далёкім днём ты была світанкам.

4 красавіка 1950

¹ Уночы ты спала (анг.).

*Карла Форна /
Carla Forno
(н. у 1958 г., жыве ў Асці,
дзе кіруе Нацыянальным цэнтрам
даследавання творчасці
Вітторыё Альф'еры)*

Сельскія рэстаранчыкі

Восеньскіх вечароў настальгія:
у павольных хвалях туману
жоўкне лісце.
Хапіла б невялікага століка
у кутку залы,
гарачыні, напоўненай пахамі
сельскага рэстарана.
На нашых вуснах аднолькавы смак.
Твой усмешлівы твар і
рубінавы бакал у руцэ.
Хапіла б толькі імкнення
рук, што шукаюць адна адную
над сурвэткай.

Змест

Вакзал: дзень наступны

I

Імпрэсія.....	3
Маніякальна-дэпрэсійны сіндром.....	4
Біяграфія.....	5
Кампутарная гульня.....	6
Таямніца горада М.	7
*** Конь... ..	8
*** Я — легіянер... ..	10
Першы снег на Ракаўскай вуліцы.....	11
*** Снег — падобны да пенапласту... ..	12
Сто ксеракопій.....	13
*** У вежы... ..	14
*** безліч выканаўцаў... ..	16
*** у крышталях зялёных застыла мая зямля... ..	17
*** Ты пройдзеш муры гарадскія... ..	18
*** Свет... ..	19

II

*** у мой акварыум заходзіць сонца... ..	20
*** а з вышыні... ..	21
*** Не я, не я — настойліва-рытмічна... ..	22
«Камуністы ў жалобе», або Яшчэ раз пра чырвонае і чорнае.....	23
Савецкія жанчыны.....	24
*** Небам, небам — апошнія ззянне... ..	25
*** Тваё сэрца... ..	26
*** Вось так — па прымаразку да зімы... ..	27
*** Музыка сціхне... ..	28
Пасля фільма.....	29
*** Быць мастаком... ..	30
Урокі ангельскай: To be	
I am.....	32
You are.....	32
It is.....	33

We are..... **Джавані Кателлі** /
 You are..... **Giovanni Catelli**
 They are.....
 (н. у 1965 г. у Крэмоне)

III

- *** Аднойчы, не верагодна цёплым вечарам..... 35
- *** Хутчэй за ўсё..... 36
- *** Зарослыя маліннікам і крапивою... .. 37
- *** **Пылітэй таварыскімі шэрымі хмарамі з далечыні** Ужо-
 ду, развітайся са мною..... 39
- ду, калі блытаюцца напamкi ветру, а перашкоды ў вы-
 глядзе сезонаў распадаюцца і пакідаюць адкрыты беза-
 баронны шлях бесперапынным націскам вятроў, іх сраб-
 *** Калі табе трыццаць пяць..... 40
- ным хвалям, якія разбіваліся бліжэй да заходу сонца аб
 здыкленай таварыскай шыбы, нашых прыгарадаў, аб мяк-
 Верш для Маленькага Чараўніка..... 43
- Рыскалі вясна і раскіданых дамоў, што яшчэ не адчуваюць на-
 Дзе жыве ноч..... 44
- *** Адказваю на твае пытанні... .. 45
- ні поспысту, спыненага на сляпой адлегласці. Гэта не таем-
 ный пагроздзівы пых, а светлы, бліскучы шчыры ў сваім рап-
 *** У малым надзеі гэта і правы стаіць уладзе над спрытнай..... 48
- *** Неба і зенер аблокі на сонечных шляхах..... 49
- хадю дзеі, над зменлівым адхіленнем паўночных вятроў:
 *** Быццам той чалавек на балодзе..... 50
- мы назнаем яго ў попеле між нашых пальцаў, матэрыяль-
 *** Безыменныя гарады..... 51
- ным пошкурнаю, што застыў у чаканні, ён ніколі не змог
 б выразіць нас сваім імпульсам, толькі прыхаваць, маг-
 *** Асцярожна і знеціхай..... 54
- чыма, ня зручна і знеціхай бок жыцця сваім добразычлівым
 з'яўленнем, стомленай шчодрасцю, бязлітаснымі абдым-
 камі, вусцем шматлікіх пяройдзеных рэчак.
 *** такая бязмоўная смерць..... 55
- *** Гэта не той таемны пыл, што заглыбляецца ў нашае..... 57
- Заўважыць і таго прысутнасць..... 57
- жыццё, раптоўна расіе ў ваколях, непапраўна вызваліе-
 ца і з'яўляе бязвыбыхаў без імені, ён умее пераа-
 Сон, які не магіма забараніць..... 60
- дольваць мілі спалоху, мінеральныя лясы, бязлюдныя га-
 *** ...місія спраўджана..... 61
- рады, ён запальвае хмары без дажджу, заходзі сонца, блед-
 бакзал..... 62
- ныя водбаліскі ў небе: ніхто ніколі не дакранаеша да яго
 прыступкавай раны, яго сляпой гарачыні, яго няспынна-

га вінта, ён, бязважкі, праражэнае, на мяжы прадметаў, ён ахінае мроівам, ён без твару, глухое рэчыва, што адпачы- вае ў формах, незнаёмых з жыццём, у роўных паверхнях, сон прабягае міжзямора куды падае прастына кірунак пагляду.....	66
*** Мая свядомасць трансфармуе час.....	67
*** Калі вецер круціць свае галасы і дзьме з чорных азепаў, і мне ізноў.....	68
які чакаюць ночы, тады ты ведаеш, што пара года мая- вачыць.....	69
ещэ вапаўніх надзей трансфармуе ешчэ, матэрыя прадме- таў абвастрае ешчэ так, што можа сціснуць ці параніць абы- якавым жэстам, рахманым паветрам, напоўненым дзіда- Нараджэнне	
мі, павольнай пульсаванні святла, таемнай вібрацыі ва- жывёлы выпаўзаюць з мёртвых нораў.....	71
*** жывёлы выпаўзаюць з мёртвых нораў.....	72
дакочаюць гэта няўложнае зіхаценне, якое перапыняе ды- заход праступае праз чорныя дрэвы.....	73
ханне вытанчана, затапляе каляіны страху, абразае пра- ты будучыні ідэяў.....	74
вады прэцінае, раздзяляе часы і адлегласці, накрывае *** валзагайня сабою.....	77
цішвінею тэрміналы; апячатвае дзверы чакання; рассей- *** Раптоўна слынніца.....	78
вае галасы ўсіх падарожжаў, спыняе нас перад маўклівай *** у сюрэалістычным лесе.....	79
нагрозай будучыні, выціскае па кроплі нецярплівых хвілі, вечер на лодзі.....	80
бледнага аэруграду, якой не ўцячы, пакідае нас жыццё, *** бледнага аэруграду.....	81
пустыце, бліжэй празе заўтрашняга дня, сухому і цвёрда- *** намацаваў прапору.....	85
му страху і здзіўленай ілюзіі надзеі.....	86
*** гэты дом не мае гісторыі.....	87
*** крыху злосна крыху саркастычна.....	88
*** Кропля вады апякае далонь ландрыйкай.....	89
*** каляды гэта.....	90
*** жанчына сама сабе не толькі маці.....	91
*** І тады яна згадвае жнівень.....	92
*** о радзіма мая.....	93
Паэзія ў вялікім свеце.....	94
*** Смерць — пілот з белазубай усмешкай.....	95
*** Доўгая вузкая вуліца.....	96
*** Калі ты марыш, то перад вачыма паўстае.....	97
*** ты маеш права як пясок як фарба разліцца.....	98
*** Раніца.....	99
*** смерць, назаві мне сваё імя.....	100
*** Статак сланоў ідзе мэтанакіравана.....	101
*** Што азначае рух па жыцці аўтастопам.....	102

*** Усё яшчэ сонечна...	103
*** час...	104
*** уяўляеш...	105
*** аднойчы я падумала што мы ніколі больш...	106
*** каханне маё далёкае...	107
*** Кожны дзень анёл нябеснай канцылярыі...	108
*** пад мікраскопам...	109
Снежань	110
*** — Мой генерал...	111
Роздум над вершамі	113
*** Хто сказаў «маўчанне»?..	114
*** пустымі сонечнымі вуліцамі...	115
*** раскладаючы словы на літары...	117
Архіў	118
*** ты пісаў пра вуліцы незнаёмага горада...	119
*** У ціхую купальскую ноч...	120

Італія з любоўю. All'Italia con amore.

Пераклады

Уга Фоскала / Ugo Foscolo	
Пахаванні	121
Алесандра Мандзоні / Alessandro Manzoni	
Пятага траўня. Урывак	134
Джакама Леапардзі / Giacomo Leopardi	
Бясконцасць	136
Вечар святочнага дня	137
Сабе самому	139
Луіджы Мерканціні / Luigi Mercantini	
Жня з Сапры	140
Джавані Праці / Giovanni Prati	
Ледзяныя кветкі	142
Нікало Тамазэа / Niccolò Tommaseo	
Шчодрасць выкуплення	143
Вышыні	144
Джозуэ Кардучы / Giosuè Carducci	
Дзень Святога Марціна	145
Альда Палацэскі / Aldo Palazzeschi	
Сонца	146

Джузепэ Унгарэці / Giuseppe Ungaretti	
Раство.....	147
Эўджэніё Мантале / Eugenio Montale	
*** Апаўдні, збялелы й задуменны... ..	148
Сальваторэ Куазімада / Salvatore Quasimodo	
І адразу — вечар	149
Чэзарэ Павэзэ / Cesare Pavese	
Лета.....	150
Песня	151
Бабіна лета	152
Міф.....	154
Вершы з цыкла «Прыйдзе смерць і будзе мець твае вочы»	
*** Прыйдзе смерць і будзе мець твае вочы... ..	156
Прайду па Плошчы Іспаніі	157
*** Ранкі мінаюць светлыя... ..	158
The night you slept	159
Карла Форна / Carla Forno	
Сельскія рэстаранчыкі.....	160
Джавані Катэлі / Giovanni Catelli	
У бок Чарнобыля.....	161

Літаратурна-мастацкае выданне
Бібліятэка Саюза беларускіх пісьменнікаў
«Кнігарня пісьменніка»

Выпуск 15

Данільчык Аксана Аляксееўна

СОН, ЯКІ НЕМАГЧЫМА ЗАБАРАНІЦЬ

Вершы

Адказы за выпуск *Г. Вінярскі*

Рэдактар *В. Андрэева*

Вёрстка *Л. Ваўчок*

Карэктар *В. Андрэева*

Падпісана да друку 8.06.2011. Фармат 80х100 1/32.
Папера афсетная. Друк афсетны. Ум. друк. арк. 7,78.
Ул.-выд. арк. 4,42. Наклад 300 ас. Зак. 465.

ПУП «Кнігазбор».

Ліцэнзія № 02330/0003924 ад 08.04.11.

Вул. Я. Лучыны, 38-93, 220112, Мінск.

Тэл./факс (017) 207-62-33,

тэл. (029) 772-19-14, 682-83-86.

E-mail: bkniha@tut.by

Надрукавана з арыгінала-макета заказчыка

ў ААТ «Аргбуд».

Ліцэнзія № 02330/0494197 ад 03.04.09.

Вул. Берасцянская, 16, 220034, Мінск.